

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Financování územní samosprávy v České republice –
případová studie vybrané obce**

Barbora Husáková, Dis.

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Barbora Husáková, DiS.

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Litoměřice

Název práce

Financování územní samosprávy v České republice – případová studie vybrané obce

Název anglicky

Financing of the municipality in the Czech Republic – the town of Bělá pod Bezdězem case study

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je nalezení kauzality mezi rozložením politických sil v zastupitelstvu města Bělá pod Bezdězem a sestavovanými rozpočty v letech 2011-2022. Dalším cílem je zhodnocení efektivity hospodaření města Bělá pod Bezdězem v letech 2011 – 2022 a případná doporučení pro vedení města v oblasti hospodaření.

Metodika

Bakalářská práce se bude věnovat územní samosprávě, konkrétně se jedná o vypracování případové studie vybraného města, se zaměřením na rozpočet a hospodaření města s využitím ukazatelů finanční analýzy.

Teoretická část se bude zabývat vysvětlením základních pojmů souvisejících s hospodařením města, k čemuž bude použita odborná literatura a současně související zákonné předpisy. V práci budou rovněž využita sekundární data z ČSÚ, MV ČR, MF ČR a z finančních výkazů vybrané municipality. Dále se zaměří na metody a ukazatele finanční analýzy, které budou použity v praktické části práce. Úvod praktické části práce se bude věnovat stručné charakteristice vybrané municipality. Poté budou rozpočty podrobeny obsahové a finanční analýze za pomoci vybraných hodnotících ukazatelů zadluženosti a autarkie. V závěru budou formulovány výsledky práce a případné návrhy opatření vedoucí ke zlepšení hospodaření města.

Doporučený rozsah práce

30-40

Klíčová slova

hospodaření obce, rozpočet, zastupitelstvo města volby

Doporučené zdroje informací

PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

ZÁKON č. 128/2000 o obcích

ZÁKON č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Sylvie Kobzev Kotásková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 29. 11. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 29. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Financování územní samosprávy v České republice – případová studie vybrané obce" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor(ka) uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.3.2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí bakalářské práce Ing. Sylvii Kobzev Kotáskové, Ph.D. za podněty a cenné rady při zpracování práce, tajemnici Městského úřadu v Bělé pod Bezdězem Ing. Janě Vltavské za umožnění přístupu k výkazům města a paní Monice Krejčíkové za poskytnutí doplňujících informací. Ráda bych také poděkovala své rodině za podporu, kterou mě v průběhu celého studia zahrnovala, především pak svým prarodičům, partnerovi a dětem. Dále bych ráda poděkovala svým kolegyním Daně a Mírcě za jejich trpělivost a motivaci především v posledním roce studia.

Financování územní samosprávy v České republice – případová studie vybrané obce

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá principy financování územních samospráv v České republice obecně. Popisuje obec z hlediska organizační struktury i pravomocí jednotlivých orgánů obce. V teoretické části se práce věnuje také volebnímu systému v ČR, jeho právnímu ukotvení a konkrétněji přibližuje průběh voleb do zastupitelstev obcí. Dále pak detailně seznamuje s podstatou rozpočtu, s právními předpisy, kterými se rozpočtování v územních samosprávních celcích řídí, se strukturou rozpočtu a se souvisejícími pojmy. Teoreticky tak přibližuje čtenáři podstatu tvorby a úprav rozpočtu, klíčovými zásadami hospodaření municipalit. V praktické části se pak v podobě případové studie zaměřuje na analýzu rozpočtů města Bělá pod Bezdězem v letech 2011-2022, tedy ve 3 volebních obdobích. Pomocí ukazatelů finanční analýzy porovnává ekonomickou situaci ve městě v průběhu 12 let. Dále hodnotí vzájemný vztah a souvislosti sestavených rozpočtů s politickým zastoupením v jednotlivých volebních obdobích.

Klíčová slova: obec, samospráva, zastupitelstvo, volby, volební program, rozpočet, příjmy, výdaje, hospodaření, ekonomická samostatnost

Financing of the municipality in the Czech Republic – the town of Bělá pod Bezdězem case study

Abstract

The bachelor thesis deals with the principles of financing of local governments in the Czech Republic in general. It describes the municipality from the point of view of the organizational structure and the powers of individual municipal bodies. In the theoretical part, the thesis also deals with the electoral system in the Czech Republic, its legal anchoring, and more concretely describes the course of elections to municipal councils. Furthermore, it introduces in detail the nature of the budget, the legal regulations governing budgeting in territorial self-governing units, the structure of the budget and related terms. Theoretically, it brings the reader closer to the essence of creating and adjusting the budget, the key principles of municipal management. In the practical part, in the form of a case study, it focuses on the analysis of the budgets of the city of Bělá pod Bezdězem in the years 2011 - 2022, i.e., in 3 election periods. Using indicators of financial analysis, it compares the economic situation in the city over the course of 12 years. It also evaluates the mutual relationship and connections between the compiled budgets and political representation in individual election periods.

Keywords: municipality, self-government, council, elections, election program, budget, income, expenses, management, economic independence

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl.....	12
2.2 Metodika	12
• Horizontální analýza	13
• Vertikální analýza	13
• Ukazatele zadluženosti	13
• Ukazatele autarkie.....	14
3 Teoretická východiska	15
3.1 Obec	15
3.1.1 Samostatná působnost obce	16
Dozor nad výkonem samostatné působnosti obce	16
3.1.2 Přenesená působnost obce	17
Dozor nad přenesenou působností obce.....	18
3.2 Volby.....	20
3.2.1 Právní úprava voleb do zastupitelstva obce.....	20
3.2.2 Průběh voleb do zastupitelstva obce.....	21
3.3 Rozpočet.....	23
3.3.1 Charakteristika funkcí rozpočtu.....	23
1. Alokační funkce.....	24
2. Redistribuční funkce	24
3. Stabilizační funkce	24
3.3.2 Rozpočtové zásady	24
Zásada každoročního sestavování a schvalování	25
Zásada reálnosti a pravdivosti.....	25
Zásada jednotnosti	25
Zásada účelovosti.....	25
Zásada publicity rozpočtu	26
3.3.3 Obsah rozpočtu	26
3.3.4 Struktura rozpočtu.....	26
3.3.5 Příjmy.....	27
Daňové příjmy	27
Nedaňové příjmy.....	29

Dotace (transfery)	31
Návratné příjmy	31
3.3.6 Výdaje	32
Běžné výdaje	32
Kapitálové výdaje	32
3.3.7 Financování	33
3.3.8 Střednědobý výhled rozpočtu	33
3.4 Pojmy související s rozpočtem	35
3.4.1 Rozpočtová skladba	35
Druhy třídění a jednotky příjmů a výdajů:	35
3.4.2 Časové použití rozpočtu	35
3.4.3 Účelovost rozpočtových prostředků	36
3.4.4 Změny rozpočtu	36
Rozpočtové opatření	36
3.4.5 Závěrečný účet	37
3.5 Finanční analýza	39
3.5.1 Horizontální analýza	39
3.5.2 Vertikální analýza	40
3.5.3 Ukazatele likvidity	40
3.5.4 Ukazatele zadluženosti	41
3.5.5 Ukazatele autarkie	42
4 Vlastní práce	44
4.1 Představení města Bělá pod Bezdězem	44
4.1.1 Orgány podílející se na rozpočtovém procesu	46
Zastupitelstvo	46
Rada	47
4.1.2 Finanční hospodaření	48
4.2 Struktura rozpočtů volebního období 2011-2014	49
4.2.1 Složení zastupitelstva ve vztahu k podobě rozpočtu	49
4.2.2 Struktura rozpočtů 2011-2014	51
4.3 Struktura rozpočtů volebního období 2015-2018	54
4.3.1 Složení zastupitelstva ve vztahu k podobě rozpočtu	54
4.3.2 Struktura rozpočtů 2015-2018	55
4.4 Struktura rozpočtů volebního období 2019-2022	58
4.4.1 Složení zastupitelstva ve vztahu k podobě rozpočtu	58
4.4.2 Struktura rozpočtů 2019-2022	60
4.5 Finanční analýza	63
4.5.1 Ukazatelé zadluženosti	63

4.5.2 Ukazatel autarkie	64
5 Zhodnocení výsledků	65
6 Závěr.....	69
7 Seznam použitých zdrojů	70
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratek.....	73
8.1 Seznam obrázků	73
8.2 Seznam tabulek	73
8.3 Seznam grafů.....	73
8.4 Seznam použitých zkratek.....	74
Přílohy.....	75

1 Úvod

Každý z nás je občanem obce či města, jehož vedení sestavuje na každý rok finanční plán, všeobecně známý jako rozpočet. Každá obec je povinna hospodařit s finančními prostředky co nejefektivněji, v zájmu svého rozvoje, i v zájmu svých občanů. Rozpočtované příjmy i výdaje se dotýkají všech. Z hlediska příjmů se občané podílí na rozpočtu platbou daní a poplatků. Na druhé straně výdaje občané pocítují také, a to tak, že mohou využívat veřejné služby, mezi které patří např. provoz veřejného osvětlení, údržba chodníků a silnic, péče o veřejnou zeleň, provoz školských zařízení, nemocnic, knihoven, ochrana památek atd. Veškeré tyto služby obec hradí ze svého rozpočtu. Rozpočty jsou veřejně přístupné a občané do nich mohou kdykoliv nahlédnout.

Díky demokratickému zřízení, které je v České republice zavedeno, mohou občané přímo ovlivnit vývoj v obci, či městě, v němž žijí, a to každé čtyři roky prostřednictvím voleb do zastupitelstev obcí. Rozložení politických sil se odráží i v rozpočtu, který zvolení zastupitelé sestavují a schvalují. Promítají do něj často sliby ze svého volebního programu, kvůli kterému je občané zvolili. Zajišťují si tím jejich přízeň, a tak i šanci na znovuzvolení.

Tato bakalářská práce se věnuje rozpočtovému hospodaření města Bělá pod Bezdězem v letech 2011-2022 v souvislosti s politickým zastoupením v jednotlivých volebních obdobích. Za pomoci finanční analýzy rozpočtů jednotlivých volebních období objevuje možné slabé stránky v hospodaření města. Zaměřuje se především na příjmovou a výdajovou stránku rozpočtu. V teoretické části se nejdříve zabývá současnou právní úpravou obcí, jejich působností a provázaností s krajem a státem. Následně charakterizuje volby, rozpočet, popisuje jednotlivé rozpočtové zásady a rozebírá rozpočtovou skladbu. V závěru teoretické části vysvětluje jednotlivé pojmy související s rozpočtem.

V praktické části se poté zaměřuje na město Bělá pod Bezdězem (dále jen Bělá), jeho geografické a demografické charakteristiky, na historii města, dále popisuje orgány městského úřadu podílející se na sestavování rozpočtu. Poté analyzuje jednotlivé rozpočty za pomoci ukazatelů finanční analýzy, konkrétně ukazatelů zadluženosti a autarkie. Následně hledá spojitosti mezi strukturou rozpočtů a politickým zastoupením v zastupitelstvu v rámci volebních období. V závěru práce hodnotí finanční hospodaření města, vyzdvihuje kladné stránky hospodaření a navrhuje případná doporučení pro zlepšení či odstranění nedostatků.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl

Cílem bakalářské práce je nalezení spojitosti mezi rozložením politických sil v zastupitelstvu města Bělá pod Bezdězem a sestavovanými rozpočty v letech 2011-2022. Dalším cílem je zhodnocení efektivnosti hospodaření vedení Města Bělá pod Bezdězem v letech 2011-2022 a navržení opatření, která by efektivitu hospodaření zvýšila.

2.2 Metodika

První část bakalářské práce seznamuje s postavením obcí v České republice, s tím, jak se obce dělí z hlediska funkcí, které vykonávají v rámci veřejné správy a také s tím, jakým způsobem jsou činnosti municipálních jednotek kontrolovány. Shrnuje elementární zásady demokratických voleb a přibližuje průběh voleb do zastupitelstev obcí. Největší pozornost věnuje seznámení s rozpočtem obce z hlediska funkcí, které plní a z hlediska zásad, které je nutné při jeho sestavování a používání dodržovat. Ukazuje obsah a strukturu rozpočtu, dále pak dílčí druhy příjmů a výdajů, které jsou v rozpočtu plánovány a sledovány a vysvětluje pojem financování. Mimo to také objasňuje další pojmy neodmyslitelně spjaté s rozpočtovým procesem, a to je např. střednědobý výhled rozpočtu, rozpočtové opatření a závěrečný účet. Východiskem je odborná literatura a současně související zákonné předpisy. V práci jsou rovněž využita sekundární data z českého statistického úřadu, Ministerstva financí a Ministerstva vnitra České republiky. V poslední kapitole teoretické části jsou vysvětleny ukazatele finanční analýzy, kterých je využíváno k hodnocení hospodaření obce.

Úvod praktické části práce se věnuje stručné charakteristice města Bělá pod Bezdězem. V navazující části práce jsou zobrazeny výsledky voleb v jednotlivých volbách do zastupitelstva města a následně zhodnoceny schválené rozpočty v návaznosti na politické složení zastupitelstev v příslušných letech. Rozpočty jednotlivých volebních období jsou podrobeny obsahové a finanční analýze, zejména pak srovnání schválených rozpočtů oproti skutečnému plnění, vývoji salda rozpočtů a porovnání příjmů a výdajů v jednotlivých letech. Data jsou čerpána ze sekundárních zdrojů v podobě účetních výkazů let 2011-2022. V závěrečné části práce jsou shrnuta zjištění plynoucí z výsledků analýzy, která jsou za pomoci primárního zdroje informací (ústního sdělení zaměstnance městského úřadu v Bělé) zapracována do celkového kontextu politického dění ve městě.

Vybrané ukazatele finanční analýzy:

- **Horizontální analýza**

- Absolutní vyjádření:

$$\text{Ukazatel}_{i+1} - \text{Ukazatel}_i, \text{ kde}$$

i = základní období

- Relativní vyjádření:

$$((\text{Ukazatel}_{i+1} - \text{Ukazatel}_i) / \text{Ukazatel}_i) * 100, \text{ kde}$$

i = základní období

- **Vertikální analýza**

- Podíl položky $P_i = (B_i / \Sigma B_i) * 100$, kde

P_i = podíl i -té položky v %

B_i = velikost i -té položky

ΣB_i = souhrn položek

i = pořadové číslo položky v intervalu 0 – n

n = počet položek

- **Ukazatele zadluženosti**

- Ukazatel věřitelského rizika (debt ratio)

$$DR = CK / CP, \text{ kde}$$

CK = cizí kapitál (cizí zdroje)

CP = celková pasiva (celková aktiva),

- Koeficient samofinancování

$$KSF = VK / CP, \text{ kde}$$

VK = vlastní kapitál

CP = celková pasiva (aktiva)

- **Ukazatele autarkie**

- Celková autarkie na bázi výnosů a nákladů

$$A_{HV-H\check{C}} = (VH\check{C} / NH\check{C}) * 100, \text{ kde}$$

VHČ = výnosy z hlavní činnosti

NHČ = náklady z hlavní činnosti

3 Teoretická východiska

3.1 Obec

Postavení obcí, jejich funkce, úkoly, orgány a účast občanů na jejich řízení jsou pevně zakotvené v Ústavě ČR a v zákoně č.128/2000 Sb. (Zákon o obcích).

„Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce“¹ Obec vlastní majetek a je povinna pečovat o jeho rozvoj i o blaho svých občanů. *„Vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající“²*

Aby se mohla stát obec městem, musí mít minimálně 3000 obyvatel. Pokud splní první podmínku, podá obec návrh předsedovi Poslanecké sněmovny, který obec po vyjádření vlády stanoví městem. Územní samosprávný celek (dále ÚSC), který byl městem před dnem 17. května 1954, musel rovněž požádat o oficiální ustanovení předsedu Poslanecké sněmovny. *„Kancelář Poslanecké sněmovny zašle údaje o tom, že se obec stala městem, neprodleně Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu.“³*

Obec spravuje zastupitelstvo, které je základním obecním orgánem. V případě, že je počet členů zastupitelstva větší nebo roven 15, je zřízena obecní rada, jako výkonný orgán obce. Navenek za obec vystupuje starosta, který je zastupován jedním či více místostarosty. Součástí obce je také obecní úřad a další specifické orgány obce (výbory, komise).

Obec je základním představitelem veřejné správy a zabezpečuje některé úkoly v zájmu občanů. Samostatnou a přenesenou působnost vykonává v rozsahu stanoveném zákony. *„V rámci stanovených působností a ekonomických podmínek je veřejná správa prováděna na menším území, než je stát, a z tohoto důvodu je nazývána územní samosprávou. V České republice existuje smíšený model stupňů územních samospráv“⁴*. Obec je vždy součástí vyššího územního samosprávného celku. Na vykonávání působností obce dohlíží Ministerstvo vnitra České republiky a krajský úřad. Jejich dozor je však následný, tj. k vykonání opatření orgánů obcí a měst není potřeba souhlas těchto dozorujících orgánů.

¹ Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, §1.

² Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, §2.

³ Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, §3, odst.5.

⁴ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. 2015. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2015.

3.1.1 Samostatná působnost obce

*„V rámci samostatné působnosti jsou obcím svěřeny především záležitosti týkající se zájmů obce a jejich občanů. Jedná se o tzv. decentralizaci veřejné správy.“*⁵ Ve svém územním obvodu vytváří podmínky pro rozvoj sociální péče a *„pro uspokojování potřeb svých občanů (potřeba bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeba informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku).“*⁶ Jedná se tedy o samostatný výkon samosprávy bez vnějšího zasahování státu (až na výjimky stanovené zákonem)⁷.

Příkladem výkonu samostatné působnosti obce může být hospodaření s obecním majetkem, vzájemná spolupráce s jinými obcemi, vytvoření svazku obcí, řešení správních deliktů, sestavování a schvalování rozpočtu, zřizování trvalých a dočasných peněžních fondů, zřizování a rušení příspěvkových organizací a organizačních složek obce, vydávání obecně závazných vyhlášek, zřizování a zrušení obecní policie.

Obec svou činnost vykonává samostatně, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost. Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti obce zasahovat pouze v případě, vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který stanoví zákon.

Při výkonu samostatné působnosti se obec řídí zákonem při vydávání obecně závazných vyhlášek, anebo právními předpisy vydanými na základě zákona v ostatních záležitostech.

Dozor nad výkonem samostatné působnosti obce

Dozor nad výkonem samostatné působnosti obce je v plném rozsahu svěřen Ministerstvu vnitra České republiky a vychází z principu, že stát může kontrolovat pouze zákonnost a ústavnost obecních aktů. Dozor je vykonáván *„nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek obcí a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů obcí přijatých v samostatné působnosti.“*⁸

Ministerstvo vnitra České republiky nevykonává dozor z Prahy, ale v jednotlivých krajích má zřízena tzv. dozorová pracoviště, která sídlí v krajských městech. V některých okresních městech zřídilo Ministerstvo vnitra České republiky tzv. kontaktní místa.

⁵ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. 2015. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2015.

⁶ Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, §35, odst. 2.

⁷ KRBOVÁ, J. Strategické plánování ve veřejné správě. 2017.

⁸ Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, §123.

V případě, že dozor shledá pochybení ve výkonu obce (např. pokud obecní vyhláška odporuje zákonu), vyzve obec ke zjednání nápravy. Ve výzvě musí být uvedeno a odůvodněno, v čem orgán dozoru shledal rozpory se zákonem, jaká je stanovena lhůta pro zjednání nápravy a také to, jaké budou následky v případě nedodržení této lhůty.

Lhůta nebude ve všech případech stejně dlouhá, záleží na typu obce i druhu nezákonnosti:

a) obecně závazné vyhlášky – do 60 dnů od doručení výzvy;

b) usnesení, rozhodnutí nebo jiné opatření orgánů obce v samostatné působnosti, kdy délku stanoví Ministerstvo vnitra České republiky s ohledem na povahu usnesení

Pokud zastupitelstvo obce nezjedná nápravu ve stanovené lhůtě a není-li proti rozhodnutí Ministerstva vnitra České republiky podán rozklad (do 15 dnů od doručení výzvy k zjednání nápravy), podá Ministerstvo vnitra České republiky do 30 dnů Ústavnímu soudu návrh na zrušení obecně závazné vyhlášky.

Ministerstvo vnitra České republiky může rozhodnout o pozastavení účinnosti obecně závazné vyhlášky nebo jiného aktu v samostatné působnosti. Sistační rozhodnutí nabývá platnosti dnem doručení obci. Obec pak tuto vyhlášku nesmí aplikovat, ale vyhláška není zrušena. Pokud Ministerstvo vnitra České republiky pozastaví výkon jiného aktu orgánu obce v samostatné působnosti, znamená to, že příslušný orgán obce nemůže přistoupit k realizaci pozastaveného aktu. Pokud však již k realizaci došlo, podá Ministerstvo vnitra České republiky návrh krajskému soudu na jeho zrušení.⁹

3.1.2 Přenesená působnost obce

Ke dni 31. 12. 2002 byla v rámci reformy územní správy ukončena činnost okresních úřadů a jejich působnosti byly přeneseny na územně samosprávné celky, na tzv. obce s rozšířenou působností, na kraje či další orgány státní správy. Jedná se zde o přenesenou působnost.

Přenesená působnost je „výkon veřejné správy mimo úroveň ústřední vlády, tj. státní správa je vykonávána na územní úrovni, je nazývána tzv. dekoncentrovanou státní správou“.¹⁰

⁹ MINISTERSTVO VNITRA ČR. Kontrola a dozor výkonu samostatné a přenesené působnosti svěřené orgánům územních samosprávných celků (metodické doporučení). 2014.

¹⁰ PROVAZNIKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. 2015. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2015

V rámci přenesené působnosti vykonávají orgány obce státní správu, která jí byla delegována státem. Obec vykonává tyto činnosti jménem státu a pro jejich výkon získává příspěvky ze státního rozpočtu.

Podle zákona jsou obce v rámci přenesené působnosti rozděleny z hlediska rozsahu výkonu svěřené státní správy do tří skupin¹¹:

- a. obce I. stupně (obce);
- b. obce II. stupně (obce s pověřeným obecním úřadem);
- c. obce III. stupně (obce s rozšířenou působností).

Orgány obce se při vykonávání přenesené působností řídí:

- při vydávání nařízení obce zákony;
- v ostatních případech také usneseními vlády, směrnicemi ústředních správních úřadů publikovanými ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí, dále také opatřeními příslušných orgánů veřejné správy.

Dozor nad přenesenou působností obce

Nad přenesenou působností obce dozorují v plném rozsahu krajské úřady. Kontrolují veškerá nařízení, rozhodnutí, usnesení a jiná opatření orgánů obcí v přenesené působnosti. Při dozoru jsou krajské úřady povinné jednat bez zbytečných průtahů a v zákonem stanovené lhůtě, pokud je stanovena. Pokud by byl krajský úřad při výkonu dozoru nečinný, mohlo by místo něj zasáhnout příslušné ministerstvo či jiný ústřední správní úřad jako nadřízený orgán. Nadřízený orgán však může pouze pozastavit účinnost nezákonného nařízení, ale není legitimován k podání návrhu na zrušení tohoto nařízení k Ústavnímu soudu.

*„Odporuje-li nařízení obce zákonu nebo jinému právnímu předpisu, vyzve krajský úřad obec ke zjednání nápravy“.*¹² Pokud obec do 60 dnů od doručení výzvy nezjedná nápravu, rozhodne krajský úřad o pozastavení účinnosti nařízení obce. Proti rozhodnutí krajského úřadu nelze podat žádný opravný prostředek. Účinnost nařízení je pozastavena dnem doručení rozhodnutí krajského úřadu obci, ve kterém je zároveň sdělena i přiměřená lhůta ke zjednání nápravy. Krajský úřad zruší své rozhodnutí

¹¹ Zákon č.128/2000 Sb., o obcích.

¹² Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, §125.

o pozastavení účinnosti neprodleně poté, co obdrží sdělení obce o zjednání nápravy s příloženým novým nařízením obce, jímž byla náprava zjednána.

Usnesení, rozhodnutí nebo jiná opatření orgánů obce v přenesené působnosti zasílá obec na vyžádání neprodleně krajskému úřadu. Pokud krajský úřad shledá nezákonnost těchto jiných aktů, může je přímo sám zrušit. Zrušení nemusí předcházet výzva ke zjednání nápravy. Pokud byla výzva o zjednání nápravy obci doručena, je obec povinna zjednat nápravu do 60 dnů. V případě zrušení jiného opatření obce v přenesené působnosti krajským úřadem nastává účinnost rozhodnutí krajského úřadu dnem rozhodnutí nebo může být stanoveno pozdější datum a obec by měla (ale nemusí) být o zrušení informována.

3.2 Volby

Základním znakem zastupitelské demokracie jsou volby, jejichž prostřednictvím občané delegují své zástupce, kteří reprezentují jejich potřeby a práva na politické scéně. Volby jsou nenásilným prostředkem obměny představitelů vedení státu, krajů, měst i obcí. Rozlišujeme dvě volební práva – právo aktivní (právo volit, které je limitováno věkem a způsobilostí) a pasivní (právo být volen, které se liší podle orgánů, kterých se volby týkají).

Za základní znaky svobodných voleb považujeme **všeobecnost** (právo volit mají všechny osoby, které splnily zákonem stanovené podmínky – věk 18 let, svéprávnost), **rovnost** (každý hlas má stejnou váhu), **přímost** (občané volí přímo, sami bez zprostředkovatelů), a **tajnost** (výběr kandidátů probíhá za plentou, aby nemohl být spojován hlas s konkrétním občanem).

V České republice probíhají různé druhy voleb, mezi které patří volby do Evropského parlamentu, volby prezidenta ČR, volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, volby do Senátu Parlamentu ČR, volby do zastupitelstev krajů a volby do zastupitelstev obcí. Tato práce se bude vzhledem k tématu dále zabývat, jen volbami do zastupitelstva obce.

3.2.1 Právní úprava voleb do zastupitelstva obce

Voleb do zastupitelstva obce se mohou aktivně účastnit všichni občané ČR, kteří splňují podmínku plnoletosti, svéprávnosti a mají trvalý pobyt na území dané obce. Od roku 2018 mohou ve volbách do zastupitelstev volit také příslušníci jiných členských států Evropské unie s přechodným pobytem na území České republiky, pokud si zažádají o zápis do dodatku stálého seznamu voličů v dané obci. Volby do zastupitelstva obce jsou právně zakotveny v Ústavě ČR, kde je stanoveno, že „*členové zastupitelstev jsou voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.*“¹³

Dále jsou volby za zastupitelstev obcí upravovány následujícími právními normami:

- Zákon č. 128/2000 Sb., z. o obcích
- Nařízení vlády č. 338/2019 Sb., nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 318/2017 Sb., o výši odměn členů zastupitelstev územních samosprávných celků, ve znění nařízení vlády č. 202/2018 Sb

¹³ Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, hlava VII, čl. 102.

- Zákon č. 491/2001 Sb., z. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů
- Vyhláška č. 59/2002 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra o provedení některých ustanovení zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů
- Zákon č. 159/2006 Sb., z. o střetu zájmů
- Zákon č. 499/2004 Sb., z. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů
- Vyhláška č. 645/2004 Sb., vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů
- Vyhláška č. 259/2012 Sb., vyhláška o podrobnostech výkonu spisové služby
- Zákon č. 326/1999 Sb., z. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů
- Směrnice Rady 94/80/ES ze dne 19. prosince 1994, kterou se stanoví pravidla pro výkon práva volit a práva být volen v obecních volbách pro občany Unie s bydlištěm v členském státě, jehož nejsou státními příslušníky

3.2.2 Průběh voleb do zastupitelstva obce

Termín voleb do zastupitelstev obcí *„vyhlašuje prezident České republiky formou rozhodnutí ve Sbírce zákonů, a to nejpozději 90 dnů před jejich konáním.“¹⁴*

Po vyhlášení voleb následuje období, které je důležité především pro kandidáty. *„Nejpozději do 16:00 hodin 66 dní přede dnem voleb mohou kandidáti podávat kandidátní listiny u příslušného registračního úřadu“¹⁵*, který je přezkoumá a předá Českému statistickému úřadu, který provede druhou kontrolu listin a výsledek kontroly vrátí zpět. Registrační úřad případně vyzve jednotlivé volební strany k odstranění závad kandidátních listin, a poté nejpozději 48 dní před konáním voleb vydává rozhodnutí o registraci či zamítnutí kandidátní listiny¹⁶.

Kandidátní listiny mohou podávat všechny registrované politické strany a jejich koalice. Pokud se chtějí voleb zúčastnit nezávislí kandidáti nebo jejich sdružení, jsou povinni předložit petici s příslušným počtem podpisů obyvatel dané obce, avšak povinnost registrace na Ministerstvu vnitra ČR tyto subjekty nemají.

Za dodání volebních lístků občanům, nejdéle 3 dny před zahájením voleb, zodpovídá starosta. Od tohoto dne je rovněž zakázáno zveřejňování předvolebních průzkumů. V době

¹⁴ Zákon č. 491/2001 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, §3.

¹⁵ Zákon č. 491/2001 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, §21.

¹⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČR. Přehled termínů a lhůt pro komunální volby 2022. 2022

konání voleb zajišťuje správný průběh hlasování okrsková volební komise, která rovněž po ukončení voleb sčítá hlasy voličů a výsledky předává Českému statistickému úřadu. V době konání voleb je zakázáno poskytovat informace o průběhu či průběžných výsledcích voleb.

Po odsouhlasení a podepsání zápisu o výsledku voleb registrační úřad bezodkladně vyhlásí výsledky voleb zveřejněním zápisu o výsledku voleb do zastupitelstva obce na úřední desce vlastní i na úřední desce úřadu obce, které se výsledky voleb týkají. Po podepsání zápisu o výsledku voleb Státní volební komisí, tato komise vyhlásí a uveřejní celkové výsledky voleb do zastupitelstev obcí sdělením ve Sbírce zákonů. Po vyhlášení výsledků voleb Státní volební komisí běží lhůta 10 dnů pro podání návrhu na neplatnost hlasování, na neplatnost voleb nebo neplatnost volby kandidáta. Vedení obce se po uplynutí lhůty informuje u příslušného krajského soudu o existenci podání zmíněného návrhu. V případě negativní odpovědi začíná běžet lhůta 15 dní, během kterých je nutno, aby současný starosta obce svolal ustavující jednání zastupitelstva obce. Na ustavujícím zasedání obce nejprve složí zvolení kandidáti slib zastupitele, čímž se ujímají svého mandátu. Po složení slibu všech zastupitelů následuje volba starosty, místostarosty (nebo místostarostů), předsedů finančního a kontrolního výboru atd.

Po nastoupení nového starosty do funkce následují formální povinnosti, které je nutné řešit. Mezi prvními, nejzásadnějšími úkoly, které čekají na nové vedení obce, je sestavení a schválení rozpočtu na následující rok. Sestavování rozpočtu probíhá za pomoci správce rozpočtu, který připraví první návrh. Podoba schváleného rozpočtu závisí přímo na politickém rozložení sil v zastupitelstvu obce. Především pak na cílech, které si stanovila vítězná strana (nebo koaliční strany) ve svém volebním programu. Rozpočet prvního roku nového volebního období je také zatížen projekty (především investičními), které jsou ve fázi realizace, a které započalo zastupitelstvo minulé¹⁷.

¹⁷ MINISTERSTVO VNITRA ČR. Přehled termínů a lhůt pro komunální volby 2022. 2022

3.3 Rozpočet

Každá obec je povinna tvořit svůj rozpočet na údobí jednoho kalendářního roku, podle kterého poté hospodaří. „Rozpočet obce je roční finanční plán, který díky nastaveným ukazatelům a procesům musí být v návaznosti na vize a strategie dané obce.“¹⁸

Rozpočtovou soustavu tvoří soustava veřejných rozpočtů a instituce, které zabezpečují tvorbu, rozdělování, užívání a kontrolu toků finančních prostředků v rámci této soustavy.

Veřejné rozpočty jsou sice autonomní, ale existují mezi nimi různá propojení, která jsou reprezentována zejména dotacemi, příspěvky a návratnými finančními výpomocemi.¹⁹ „Tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů obcí upravuje zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.“²⁰ Ustanovení tohoto zákona se vztahují na rozpočty a hospodaření obcí, statutárních měst a hlavního města Prahy.

Obrázek 1: Úhrnná bilance příjmů a výdajů státního rozpočtu 2022

UKAZATEL	V Kč
Příjmy státního rozpočtu celkem	1 613 241 111 917
Výdaje státního rozpočtu celkem	1 893 241 111 917
z toho: finanční vztahy k rozpočtům: – krajů	1 743 662 300
– obcí v úhrnech po jednotlivých krajích	10 243 159 300
– finanční vztah k rozpočtu hlavního města Prahy	1 236 449 400
Schodek	-280 000 000 000
– zvýšení stavu státního dluhu	262 681 987 238
– změna stavu na účtech státních finančních aktiv	17 318 012 762

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, Státní rozpočet v kostce (online), Praha, 2022.

3.3.1 Charakteristika funkcí rozpočtu

Funkce státního rozpočtu jsou speciálními funkcemi fiskální politiky státu. Jedná se o funkce alokační, redistribuční a stabilizační. Někteří ekonomové je rozšiřují o funkce legislativní, kontrolní a regulační.

¹⁸ PAVLÍK, M. a kolektiv. Jak úspěšně řídit obec a region. 2014.

¹⁹ ŘEZNIČKOVÁ, K. Financování a hospodaření územních samosprávných celků. 2019

²⁰ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, § 1 odst. 1.

1. Alokační funkce

Stát prostřednictvím alokační funkce alokuje, tj. rozmisťuje určité zdroje do produkce, zajišťuje různé druhy veřejných statků. Mezi hlavní skupiny veřejných statků, jejichž produkce je hrazena z veřejných prostředků, patří např. náklady na činnosti vzdělávacích zařízení, náklady na zařízení pro odpočinek, náklady na udržování a obnovu komunikací, náklady na hygienické služby, náklady na ochranu ovzduší, čistotu vody aj.

2. Redistribuční funkce

Protože se zpravidla nikdy nepodaří spravedlivě alokovat veřejné prostředky, musí přijít redistribuční fáze, jejímž cílem je zajistit spravedlivé rozdělení veřejných prostředků. Mezi hlavní redistribuční opatření patří: daňová politika, sociální a zdravotní politika, vzdělávací programy, aj.

3. Stabilizační funkce

V rámci stabilizační funkce se stát snaží o stabilizaci poměrů na trhu zboží a služeb včetně jejich cen, zaměstnanosti a platební bilance. K nástrojům, které vláda využívá ke stabilizaci, patří tzv. vestavěné stabilizátory a záměrná opatření.²¹

3.3.2 Rozpočtové zásady

Veškeré veřejné rozpočty mají společné rysy, a to zejména v navrhovacím a schvalovacím procesu. Kontrola a sankce při porušení pravidel jsou rovněž obdobné. Všechny společné rysy jsou označovány jako rozpočtové zásady. Rozpočtovými zásadami tedy rozumíme požadavky na sestavení státního rozpočtu i rozpočtů územních samosprávných celků²². Mezi obecně platné rozpočtové zásady patří zejména:

- zásada každoročního sestavování a schvalování;
- zásada reálnosti a pravdivosti;
- zásada jednotnosti;
- zásada účelovosti;
- zásada publicity rozpočtu.

²¹ VOJTÍŠKOVÁ, M. Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí [online].2020.

²² PEKOVÁ, J. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. 2011.

Zásada každoročního sestavování a schvalování

V zásadě každoročního sestavování a schvalování se jedná o to, že použití finančních prostředků je časově omezené. Rozpočet územního samosprávného celku je plánem hospodaření na určité období, podle kterého musí příslušné orgány postupovat. Finanční hospodaření se řídí ročním rozpočtem, přičemž rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním. Pro zařazení příjmů nebo výdajů je rozhodné datum připsání nebo odepsání prostředků na bankovních účtech územního samosprávného celku²³.

Zásada reálnosti a pravdivosti

Na těchto dvou zásadách závisí kvalita rozpočtu. Při jeho sestavování se musí vzít v úvahu ekonomická situace, vývoj příjmů a výdajů v minulých letech, předpokládané legislativní změny v daňové oblasti, které by mohly rozpočet ovlivnit atd.

Kvalita rozpočtu se odvíjí od reálnosti jeho plnění, od co možná nejpřesnějšího odhadu příjmů a výdajů. Ministerstvo financí České republiky každoročně zveřejňuje předpokládaný vývoj výnosů z daní v následujícím roce, což je pro územně samosprávné celky vodítko při sestavování rozpočtu, konkrétně jeho příjmové části. Výdajovou část tvoří investiční i neinvestiční výdaje. Čím je kvalitnější odhad, tím méně jsou potřeba změny rozpočtu v průběhu rozpočtového roku.

Zásada jednotnosti

Zásadou jednotnosti se rozumí jednotná rozpočtová skladba, tedy vnitřní členění společné pro všechny územní rozpočty. Jednotnost umožňuje snadné porovnání rozpočtů jednotlivých územních samosprávných celků, další výhodou je přehlednost a snadná orientace v rozpočtech.

Zásada účelovosti

Zásada účelovosti vypovídá o skutečnosti, že prostředky rozpočtu musí být použity za účelem, pro který byly určeny. Jedná se o zásadu, která se používá hlavně u výdajové stránky rozpočtu. Účelovost existuje ale také u příjmů. Je typická pro dotace, které bývají poskytovány za předem stanovených podmínek a pro konkrétní účel.

²³ PEKOVÁ, J. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. 2011

Každá položka v rozpočtu je přesným vyjádřením účelu, na který mají být prostředky využity. V praxi není ničím výjimečným, že se, zejména u výdajů na investice, objeví vícenáklady, které nejsou zahrnuty v rozpočtu. Pokud tato situace nastane, jsou změny v rozpočtu schváleny ve formě rozpočtových opatření.

V případě, že územní samosprávný celek použije účelově vázané prostředky neoprávněně, dopustil se tzv. porušení rozpočtové kázně.

Zásada publicity rozpočtu

Hospodaření s veřejnými finančními prostředky by mělo být transparentní, průhledné a efektivní. To zaručuje právě zásada publicity, která informuje veřejnost a dává jí možnost se k návrhu rozpočtu vyjádřit. Především ale umožňuje veřejnou kontrolu nad hospodařením územního samosprávného celku. V praxi se tato zásada promítne jako zveřejnění návrhu rozpočtu, schvalování rozpočtu na veřejném zasedání a publikace schváleného rozpočtu²⁴.

3.3.3 Obsah rozpočtu

*„Obsahem rozpočtu jsou jeho příjmy a výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů, pokud není uvedeno, že probíhají mimo rozpočet.“*²⁵ Mimo rozpočet se uskutečňují peněžní operace, které se týkají cizích nebo sdružených prostředků. Dále mimo rozpočet sledujeme příjmy a výdaje z podnikatelské činnosti územního samosprávného celku. Výsledek podnikatelské činnosti je součástí závěrečného účtu územního samosprávného celku.

3.3.4 Struktura rozpočtu

Vlastní strukturu rozpočtu upravuje prováděcí vyhláška k zákonu č.250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, kterou se stanoví rozpočtová skladba. Rozpočtovou skladbou rozumíme jednotné třídění příjmů a výdajů dle hlediska druhového (např. daně, dotace) a odvětvového (z hlediska příjmů se třídí na nedaňové a kapitálové a z hlediska výdajů jde např. o školství, dopravu)²⁶.

²⁴ PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011

²⁵ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, § 6 odst. 1.

²⁶ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2015

Obrázek 2: Struktura rozpočtu

Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none"> • daňové: <ul style="list-style-type: none"> – svěřené daně – sdílené daně – místní (a regionální) daně – správní poplatky (daně) 	<ul style="list-style-type: none"> – všeobecné veřejné služby (veřejná správa apod.) – veřejný pořádek (policie, hasiči apod.) – vzdělání – péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.) – bydlení – komunální služby – na podnikání – ostatní běžné výdaje (nahodilé, placené pokuty apod.) – placené úroky – běžné dotace jiným rozpočtům
<ul style="list-style-type: none"> • nedaňové: <ul style="list-style-type: none"> – uživatelské poplatky za služby – příjmy z pronájmu majetku – příjmy od vlastních neziskových organizací – zisk z podnikání – ostatní 	
<ul style="list-style-type: none"> • přijaté transfery: <ul style="list-style-type: none"> – běžné dotace ze státního rozpočtu – běžné dotace ze státních fondů – od územních rozpočtů – ostatní běžné příjmy (nahodilé, přijaté dary, sankce apod.) 	
(Saldo – přebytek)	(Saldo – schodek)

Zdroj: Provažníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, 2015

3.3.5 Příjmy

Příjmová strana rozpočtu obce obsahuje příjmy daňové, nedaňové, kapitálové, přijaté transfery a návratné zdroje.

Daňové příjmy

Daňové příjmy jsou nejdůležitějším zdrojem pro financování veřejných statků obce (*tvoří 50-60 % celkových příjmů obcí*²⁷). Příjmy daňového charakteru spadají do nenávratných zdrojů. O výši a aplikaci těchto prostředků rozhoduje zastupitelstvo obce, daňové příjmy mají tedy zásadní vliv na autonomii obcí.

Rozlišujeme dvě základní kategorie:

- daňové příjmy, které obec získává na základě zákona o rozpočtovém určení daní, tzv. sdílené daně (podíl na výnosu DPH, podíl na výnosu daně z příjmů);
- další daňové příjmy (výnosy z místních poplatků).

Jednotlivé druhy daní a poplatků:

- a) daň z nemovitých věcí

²⁷ PROVAŽNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2015

„Výnos daně z nemovitých věcí je stoprocentním příjmem rozpočtu obce.“²⁸

Daň z nemovitostí se platí ze staveb a pozemků, vyměřuje se vždy za zdaňovací období dopředu.

b) místní poplatky

Místní poplatky se řadí mezi daňové příjmy a o jejich výši a využití rozhoduje zastupitelstvo obce. Poplatky jsou zavedeny obecně závaznou vyhláškou obce. Mezi místní poplatky patří např. poplatek ze psa, poplatek za rekreační nebo lázeňský pobyt, poplatek z ubytovací kapacity, poplatek za užívání veřejného prostranství, poplatek za provoz výherního hracího přístroje, poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů atd.

c) sdílené daně

I. Převody podílem z celostátního hrubého výnosu daní

Podíly na celostátně vybíraných daních tvoří většinu daňových příjmů obce. Výši podílů upravuje zákon č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům. „*Celkové procento, kterým se obce podílejí na části celostátního hrubého výnosu daní činí 54,287004 %.*“²⁹

Podle zákona o rozpočtovém určení daní se od 1. 1. 2022 rozděluje:

- dle přepočteného procentního podílu obcím 25,84 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty (dle přepočteného počtu obyvatel);
- dle přepočteného procentního podílu obcím 25,84 % z celostátního hrubého výnosu daní z příjmů (dle přepočteného počtu obyvatel), kterými jsou:
 - daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti;
 - daň z příjmů fyzických osob vybíraných srážkou podle zvláštní sazby;
 - daň z příjmů fyzických osob;
 - daň z příjmů právnických osob včetně daně z příjmů právnických osob vybíraných srážkou podle zvláštní sazby.

²⁸ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), § 4 odst. 1 písm. a).

²⁹ Vyhláška č.249/2022 Sb., Vyhláška o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů, 2022.

- podíl 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti odváděné plátcem daně (dle přepočteného počtu zaměstnanců);
- podíl 65 % z technických her (podle počtu koncových zařízení umístěných v obci)
- podíl 30 % z ostatních hazardních her³⁰

II. Převody z výnosu daní

Daňovým příjmem rozpočtů obcí jsou:

- 30 % z výnosu záloh na daň a samotné daně z příjmů fyzických osob, které mají na území dané obce bydliště;
- 100 % z daně z příjmů právnických osob placené obcí;
- 100 % výnosu daně z nemovitých věcí, které se nachází na území dané obce.

d) správní poplatky

Správní poplatky by měly krýt náklady správní činnosti v přenesené působnosti. „*Výši konkrétních správních poplatků nebo způsob jejich výpočtu upravuje příslušný zákon.*“³¹ Vyměřují a vybírají je orgány státní správy (obce a kraje) při výkonu přenesené působnosti. Poplatky za činnost státní správy putují do státního rozpočtu, poplatky za činnost orgánů územní samosprávy do příslušného rozpočtu obce či kraje.

Nedaňové příjmy

Příjmy nedaňového charakteru vyplývají z určité aktivity obce či jiných subjektů a připadají ve prospěch obce. Jde tedy o příjmy, které neplynou ze zákonem uložené povinnosti. Mezi nedaňové příjmy se řadí:

- výnosy majetku, který obec vlastní (nájemné);
- příjmy, které má obec z dalšího vlastního hospodaření;
- příjmy z hospodaření subjektů, které obec založila nebo zřídila;

³⁰ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a ně- kterým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní).

³¹ Zákon č.634/2004 Sb., zákon o správních poplatcích.

- výnosy z úroků;
- sankční platby;
- sdružené prostředky³².

„Vlastnictví dostatečně velkého obecního majetku významně posiluje ekonomickou i politickou nezávislost příslušné obce. Povinnost účelného a hospodárného využívání majetku obce vyplývá přímo ze zákona.“ ³³O případném prodeji obecního nemovitého majetku rozhoduje výhradně zastupitelstvo, zatímco prodej movitého majetku závisí na rozhodnutí rady (pokud toto rozhodování nemá rovněž vyhrazeno zastupitelstvo). Vždy je potřeba vzít v úvahu přínosy jednorázového příjmu z prodeje a možnosti stálých příjmů z užívání majetku, protože pokud by docházelo k jeho neuváženému prodeji, mohla by tak obec sebe sama omezovat, a to například v ovlivňování vzhledu obce.

Pokud má obec v nějakém podniku majetkový vklad, plynou jí podíly ze zisku tohoto podniku. O majetkových vkladech obce rozhoduje zastupitelstvo obce. Zakládání nebo spolu-zakládání společností je pro obec výhodné zejména tehdy, pokud se jedná o společnost, která bude zabezpečovat určité veřejné služby nebo pokud se tak obec bude podílet na vzniku volných pracovních míst pro své občany. Podle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů může obec sama založit pouze akciovou společnost či společnost s ručením omezeným. Jako společník se může účastnit i v jiných právních formách společností. Kromě obchodní společnosti může obec založit i obecně prospěšnou společnost a příspěvkovou organizaci.

Sankční platby hrají v rozpočtech často pouze doplňkovou roli. Tento druh příjmů může obec zvyšovat důslednými kontrolami chování subjektů (zejména podnikatelů) ve vztahu k životnímu prostředí. Pokuty mohou být subjektům uloženy v přestupkovém nebo správním řízení a jsou ve většině případů příjmem rozpočtu obce.

Příjmy ze sdružování prostředků tvoří zvláštní kategorii příjmů a představují zejména účelovou formu financování. Na základě smluvní dohody může obec spojit své finanční prostředky s finančními prostředky jiných obcí, právnických nebo fyzických osob. Většinou se tak děje v případě, kdy mají být sdružené prostředky subjektů vloženy do společného investičního projektu, na který by obec buď sama neměla dostatečné finanční prostředky, nebo na kterém mají subjekty společný zájem.

³² ČERNOHORSKÝ J., TEPLÝ, P. Základy financí.2011.

³³ Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, §38.

Dotace (transfery)

Dotace představují (hned po daňových příjmech) druhý nejvýznamnější zdroj financování obecních aktivit. Obce je mohou získat z veřejných rozpočtů (ze státního rozpočtu, z rozpočtu kraje, ze státních fondů) nebo z tzv. evropských fondů.

Z veřejných rozpočtů může obec získat pouze tzv. účelové dotace, které se poskytují na investiční či neinvestiční účely. Jedná se o dotace, jejichž získání je administrativně náročné, stejně jako následné kontroly a dodržování podmínek udržitelnosti.

„Podmínky poskytování dotací ze státního rozpočtu upravují rozpočtová pravidla.“³⁴

Dotaci ze státního rozpočtu může poskytnout pouze Akademie věd, Grantová agentura České republiky, orgán státní správy anebo ten subjekt, který je určen zvláštním zákonem. Dotace se poskytuje pouze na základě žádosti. Pokud je o dotaci kladně rozhodnuto, pak rozhodnutí musí obsahovat příjemce dotace, účel, na který je mu poskytnuta a podmínky jejího použití. Příjemce dotace je povinován ji ve stanovených termínech s poskytovatelem řádně finančně vypořádat. Pokud příjemce nevyužije poskytnutou dotaci v plné výši, pak se nevyčerpaná část vrací zpět do rozpočtu, ze kterého byla čerpána.

Příjemce musí přesně splnit podmínky, které poskytovatel stanovil v rozhodnutí o poskytnutí dotace. Jedná se zejména o naplnění účelu, o termín dokončení projektu, na který byla dotace poskytnuta nebo o míru zapojení vlastních zdrojů. Jestliže obec nesplní podmínky dotace, jedná se o tzv. porušení rozpočtové kázně. V takovémto případě je stanovena sankce podle zákona o rozpočtových pravidlech³⁵.

Návratné příjmy

V případě nedostatku financí může obec využít návratných finančních zdrojů, které mohou být buď úročené, nebo neúročené. O bezúročné půjčky můžeme hovořit pouze v rámci systému veřejných rozpočtů. Ve vztahu k bankám obec zaujímá standartní postavení klienta.

Návratné příjmy³⁶ slouží většinou k pokrytí investičních nákladů spojených s pořízením nového či s rekonstrukcí dosavadního majetku. Při rozhodování o přijetí úvěru je velice důležité správně posoudit schopnost obce vypůjčenou částku splácet. Odpovědně

³⁴ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů.

³⁵ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2015

³⁶ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2015

si může obec půjčit finanční prostředky pouze v případě, že je schopna půjčku splácet z rozdílu mezi příjmy a výdaji, a ještě jí zbývá rezerva.

Úvěry přijaté obcemi jsou součástí celkového zadlužení státu, proto také existují tzv. limity zadlužování (výše dluhu samosprávného celku nesmí překročit 60 procent průměru příjmů za poslední čtyři rozpočtové roky).

3.3.6 Výdaje

Na rozdíl od příjmů se na straně výdajů od sebe jednotlivé obce značně liší. Odráží totiž různorodé preference obyvatel. Jejich představy však prakticky vždy několikanásobně překračují množství dostupných příjmů obce.

Běžné výdaje

Běžné výdaje můžeme rozdělit na neinvestiční transfery, neinvestiční půjčky a neinvestiční nákupy. Patří mezi ně výdaje na chod městského nebo obecního úřadu, provoz školních zařízení, údržbu ulic a ostatních veřejných prostranství, provoz hřbitova, provoz obecní policie, podporu kultury a sportu atd³⁷.

Některé výdaje se obtížně plánují (např. výdaje na vytápění, na odklizení sněhu) a některé se nedají ovlivnit, protože jejich výše je určena obecně závazným právním předpisem (např. nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě). Kromě výdajů obce na samostatnou působnost je třeba počítat s výdaji na výkon v přenesené působnosti. Celkové náklady rostou s velikostí obcí, ale i stejně velké obce mohou mít rozdílné výdaje v případě, že jedna z obcí vykonává např. činnost stavebního nebo matričního úřadu a druhá ne.

Kapitálové výdaje

Do kapitálových výdajů řadíme výdaje na investiční výstavbu, nákup nemovitostí, výdaje na generální rekonstrukce budov a zařízení, které zvyšují hodnotu majetku, výdaje na nákup akcií, finanční vklady do obchodních společností a investiční dotace fyzickým a právnickým osobám³⁸.

Při investičních výdajích z obecního rozpočtu jde velice často o veřejnou zakázku, jejímž předmětem je úplatné poskytnutí zboží či služeb nebo provedení stavebních prací.

³⁷ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2015

³⁸ ČERNOHORSKÝ J., TEPLÝ, P. Základy financí. 2011.

Při zadávání veřejné zakázky je obec povinna postupovat podle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Společným prvkem pro zadávání veřejných zakázek je zveřejnění výzvy zadavatelem k podání nabídek ze strany dodavatelů – výjimkou je pak zakázka, jejíž předpokládaná hodnota nepřesáhne 200 000,- Kč bez DPH (na dodání zboží a služeb), anebo 600 000,- Kč bez DPH (na stavební práce).

Přesto, že u podlimitních zakázek nemusí jednotka státní správy postupovat dle příslušného zákona, je povinna dodržovat základní zásady tohoto zákona:

- zásada transparentnosti – zadavatel musí jednat tak, aby nevznikla pochybnost o objektivním výběru vítězné nabídky, přičemž musí předem jasně stanovit kritéria výběru;
- zásada rovného zacházení – nikdo z možných dodavatelů nesmí být záměrně zvýhodněn nebo znevýhodněn, všichni by měli mít stejnou příležitost zakázku získat;
- zásada zákazu diskriminace – zadavatel může vybrat mezi dodavateli pouze na základě objektivních a relevantních kritérií³⁹.

3.3.7 Financování

„Financování – financující operace zahrnují přírůstky a úbytky finančních prostředků na účtech (mají jiný charakter než příjmy a výdaje). Rozdělují se na přírůstky na účtech a úbytky na účtech. Přírůstky jsou např. snížení stavu finančních prostředků od počátku do konce období, návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu, přijaté půjčky, úvěry od finančních ústavů, výnosy z realizovaných peněžních prostředků. Úbytky jsou např. zvýšení stavu finančních prostředků od počátku do konce období, splácení půjček, úvěrů, nákupy dluhopisů, podilových listů. Financování obsahuje získaný kapitál z různých zdrojů včetně jeho splácení za předpokladu, že se jedná o návratné zdroje financování“⁴⁰

3.3.8 Střednědobý výhled rozpočtu

Střednědobý výhled rozpočtu obsahuje souhrnné údaje o příjmech a výdajích, o dlouhodobých závazcích a pohledávkách, o zdrojích financování a také o potřebách dlouhodobě realizovaných záměrů. Je to dokument, ze kterého obec vychází při sestavování

³⁹ Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.

⁴⁰ MÁČE, M. Finanční účetnictví veřejného sektoru. 2018.

rozpočtu na následující rok. Je to pomocný nástroj hospodaření obce, který je využíván zejména ve střednědobém finančním plánování rozvoje obce⁴¹.

Sestavuje se na základě smluvně sjednaných vztahů a přijatých závazků zpravidla na období dvou až pěti let následujících po roce, na který se vytváří roční rozpočet. U dlouhodobých závazků se uvedou dopady na hospodaření obce po celou dobu trvání závazku. Pokud je střednědobý výhled rozpočtu sestaven kvalitně, pomáhá lépe monitorovat hospodaření obce. Je to střednědobý finanční plán, který obci umožňuje s předstihem reagovat na problémy, které by se mohly objevit při sestavování rozpočtů v dalších letech. V případě, že ho obec nesestaví, hrozí jí správní pokuta až do výše jednoho milionu Kč.

Rozpočet se podle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů sestavuje jako vyrovnaný. Lze ho však schválit i jako přebytkový, pokud jsou některé příjmy daného roku určeny k využití až v následujících letech, nebo jsou-li určené k splácení jistiny úvěrů z let minulých. Zákon umožňuje i schválení schodkového rozpočtu, jestliže bude možné schodek uhradit finančními prostředky z minulých let nebo smluvně zabezpečeným úvěrem, půjčkou, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje komunálních dluhopisů, které obec emituje.

⁴¹ TOCAUER, M., SCHNEIDEROVÁ, I. Rozpočet a rozpočtový proces. 2019.

3.4 Pojmy související s rozpočtem

3.4.1 Rozpočtová skladba

Rozpočtová skladba je stanovena ve vyhlášce ministerstva financí č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě takto: „Rozpočtová skladba třídí příjmy, výdaje a financující položky do jednotek třídění příjmů a výdajů (dále jen „jednotka třídění“), kterými jsou povinny organizační složky státu a právnické osoby podle § 1 odst. 1 písm. d) a g) (dále jen „rozpočtová jednotka“) označovat své rozpočtované i skutečné příjmy a výdaje.“⁴²

V rozpočtové skladbě jsou příjmy a výdaje tříděny z různých hledisek do jednotek třídění, které organizační složky státu a právnické osoby (uvedené výše) jsou povinny používat.

Druhy třídění a jednotky příjmů a výdajů:

- odpovědnostní (z hlediska odpovědnostního se třídí na kapitoly státního rozpočtu);
- druhové (z hlediska druhového se dělí na výdaje na nákupy a transfery, které se třídí do rozpočtových položek, do podseskupení položek, do seskupení položek a do rozpočtových tříd);
- odvětvové (z hlediska odvětvového, kdy odvětví je druh činnosti, ze které příjmy plynou nebo na které se vynakládají výdaje; z tohoto hlediska se příjmy a výdaje třídí do paragrafů, rozpočtových pododdílů, rozpočtových oddílů a skupin);
- konsolidační (z hlediska konsolidačního se rozumí příjmy, které vznikají a výdaje vynakládané uvnitř soustavy veřejných rozpočtů, které se dále třídí do záznamových jednotek)⁴³

Všechna tato hlediska se uplatňují společně u každého dílčího výdaje a příjmu státního rozpočtu.

3.4.2 Časové použití rozpočtu

Rozpočet je sestavován na období jednoho kalendářního roku⁴⁴. Patří do něho jen příjmy a výdaje, které proběhnou v období od 1. ledna do 31. prosince. Rozhodující je

⁴² Vyhláška ministerstva financí č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě, § 2.

⁴³ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2015

⁴⁴ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2015

datum připsání nebo odepsání peněžních prostředků na bankovních účtech, nikoli datum uskutečnění nákladu nebo výnosu.

ÚSC mohou přijímat nebo poskytovat zálohy na věcná plnění smluv, která proběhnou až v roce následujícím. Zde se jedná zejména o zálohy na provozní výdaje nebo na dlouhodobý majetek.

3.4.3 Účelovost rozpočtových prostředků

Zásada účelovosti je uplatňována především při hospodaření se státními účelovými dotacemi.

„Účelovost rozpočtových prostředků je určena:

- *individuálně ve vztahu ke konkrétnímu úkolu;*
- *odvětvově ve vztahu k potřebám daného odvětví;*
- *územně ve vztahu k potřebám vymezeného území nebo jeho části“⁴⁵.*

Výše uvedená kritéria mohou být v praxi kombinována.

3.4.4 Změny rozpočtu

Ke změnám v rozpočtu může dojít po jeho schválení z důvodu organizačních, metodických a věcných změn. Jako organizační změny můžeme označit např. zřízení či zrušení příspěvkové organizace, založení společnosti s ručením omezeným apod. Metodické změny jsou zapříčiněny legislativními změnami ovlivňujícími hospodaření obcí, např. změna sazby DPH, cenová regulace apod. Věcné změny vznikají na základě proměn skutečností, které objektivně působí na hospodaření, např. neočekávané zvýšení cen dodávek elektrické energie, zvýšení počtu osob žádajících sociální dávky.

Změny v rozpočtu jsou prováděny v průběhu roku prostřednictvím tzv. rozpočtových opatření, která jsou očíslována podle časové posloupnosti chronologicky od počátku roku a platí pro ně stejná pravidla jako pro rozpočet obecně.

Rozpočtové opatření

Za rozpočtové opatření se považuje:

⁴⁵ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, § 19 odst. 1.

- přesunutí rozpočtových prostředků, při kterém se jednotlivé příjmy a výdaje sice navzájem ovlivňují, ale celkový objem příjmů a výdajů zůstane zachován;
- použití nových příjmů, které nebyly započítány v rozpočtu, k uhrazení rozpočtem nezajištěných výdajů, přičemž se celkový objem příjmů a výdajů zvýší;
- vázání rozpočtových výdajů, pokud hrozí neplnění rozpočtových příjmů, čímž by bylo znemožněno krytí výdajů, přičemž se objem rozpočtu snižuje⁴⁶.

Rozpočtová opatření musí být schválena zastupitelstvem obce nebo radou/starostou obce, pokud zastupitelstvo vymezilo rozpočtová opatření, jejichž schvalování je svěřeno radě/starostovi.

Existují pouze tři případy, kdy je možné uskutečnit výdaj ještě dříve, než je schváleno rozpočtové opatření:

- 1) pokud jsou obdrženy finanční prostředky (dotace) koncem roku a je nutné je vyčerpat do konce roku a zastupitelstvo (radu) už nelze z časových důvodů svolat;
- 2) v případě, kdy dojde k živelní pohromě, nebo havárii ohrožující životy a škody je nutné neprodleně odstranit;
- 3) jestliže na základě pravomocného rozhodnutí soudu je nutné uskutečnit platbu a z časových důvodů nelze svolat zastupitelstvo (radu).

Rozpočtové opatření pak dodatečně schválí zastupitelstvo (rada) začátkem následujícího roku.

3.4.5 Závěrečný účet

Závěrečný účet obsahuje souhrnné údaje o hospodaření územního samosprávného celku za uplynulý kalendářní rok. Jeho součástí jsou informace o plnění rozpočtu příjmů i výdajů v úplném členění dle rozpočtové skladby⁴⁷, údaje o hospodaření s majetkem a informace o dalších finančních operacích, které musí být rozvedeny dopodrobna tak, aby podle nich bylo možné zhodnotit finanční hospodaření ÚSC a jím zřízených právnických osob a organizací. Toto je řešeno zpravidla příložením výkazů účetní závěrky,

⁴⁶ Zákon č. 250/2000 Sb. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

⁴⁷ Zákon č. 250/2000 Sb. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

kteřé podrobné informace obsahují. ⁴⁸Závěrečný účet dále obsahuje vyúčtování finančních vztahů se státním rozpočtem, rozpočty krajů, obcí atd.

Územní samosprávný celek je povinen požádat o přezkum hospodaření za uplynulý rok (obec požádá o přezkoumání krajský úřad anebo zadá přezkoumání auditorovi, kraj je kontrolován Ministerstvem financí České republiky) a výsledky tohoto přezkoumání uvede v závěrečném účtu. Zpráva o výsledku přezkoumání musí být k dispozici orgánům ÚSC, zejména zastupitelstvu, které závěrečný účet schvaluje. Závěrečný účet musí být schválen do 30. června následujícího roku.

Projednání závěrečného účtu je uzavřeno buď vyjádřením souhlasu s celoročním hospodařením bez výhrad, nebo souhlasem s výhradami, na jejichž základě přijme územní samosprávný celek opatření k nápravě chyb a nedostatků. Přitom vyvodí závěry vůči osobám, které svým jednáním způsobily samosprávnému celku škodu. Závěrečný účet ÚSC zveřejní na internetových stránkách do 30 dnů od jeho schválení a zároveň umístí na úřední desku informaci, kde je k nahlédnutí občanům v elektronické i listinné podobě.

⁴⁸ TOCAUER, M., SCHNEIDEROVÁ, I. Rozpočet a rozpočtový proces. 2019.

3.5 Finanční analýza

V současné době, kdy se situace v ekonomice mění poměrně rychlým tempem, je nutné, aby i jednotlivé subjekty tržní ekonomiky dokázaly pružně na tyto změny reagovat. Z hlediska operativního, ale především strategického rozhodování v rámci hospodaření organizace je potřeba znát podrobně její finanční situaci.

*„Existuje celá řada způsobů, jak definovat pojem „finanční analýza“. V zásadě nejvýstižnější definicí je však ta, která říká, že finanční analýza představuje systematický rozbor získaných dat, která jsou obsažena především v účetních výkazech. Finanční analýzy v sobě zahrnují hodnocení firemní minulosti, současnosti a předpovídání budoucích finančních podmínek“.*⁴⁹

Finanční analýza využívá výkazů, v nichž jsou obsažena všechna účetní data, jsou to zejména rozvaha, výkaz zisku a ztráty, cashflow. Účetnictví samo o sobě sice zachycuje pravdivý a přesný obraz o hospodaření organizace, ale na vyhodnocení případného vývoje ekonomické situace organizace v rámci jednotlivých oblastí nestačí, protože je omezeno jen na jednotlivá účetní období. Finanční analýza je využívána jednak pro hodnocení vývoje v porovnání s minulostí, ale také pro strategické plánování budoucího vývoje organizace. Základními nástroji finanční analýzy jsou finanční ukazatele, které mají různorodou vypovídací hodnotu o rozmanitých vlastnostech organizace, např. likvidita, zadluženost, ziskovost atd. Pro výběr ukazatelů je rozhodující postavení zjišťující osoby vůči organizaci. Ta si vybírá ty ukazatele, které analyzují vlastnost, která je pro dotyčného důležitá.

3.5.1 Horizontální analýza

Za pomoci horizontální analýzy mohou být popsány změny položek v porovnání s předešlými obdobími, porovnává tedy vybrané účetní položky v čase. Horizontální analýzu lze provést v absolutním nebo relativním vyjádření.

- Absolutní vyjádření:

Ukazatel_{i+1} – Ukazatel_i, kde

i = základní období

Porovnává pomocí rozdílu hodnot dvou po sobě jdoucích období. Je vyjádřen v absolutních jednotkách.

⁴⁹ RŮČKOVÁ P. Finanční analýza metody, ukazatele, využití v praxi. 2021

- Relativní vyjádření:

$$((\text{Ukazatel } i+1 - \text{Ukazatel } i) / \text{Ukazatel } i) * 100, \text{ kde}$$

i = základní období

Porovnává hodnoty pomocí podílu absolutní změny, většinou na ukazateli minulého období. Výsledek je vyjádřen procenty.

3.5.2 Vertikální analýza

Vertikální analýza vyjadřuje podíl jednotlivých účetních položek k jiné zvolené veličině (jiné položce nebo celku), a to v rámci jednoho období. Výsledek je zpravidla vyjádřen v procentech.

- Podíl položky $P_i = (B_i / \Sigma B_i) * 100$, kde

P_i = podíl i -té položky v %

B_i = velikost i -té položky

ΣB_i = souhrn položek

i = pořadové číslo položky v intervalu 0 – n

n = počet položek

3.5.3 Ukazatele likvidity

Likvidita vypovídá o rychlosti, s jakou je jednotka schopna přeměnit nepeněžní složku majetku na peněžní, aniž by došlo ke ztrátě na její hodnotě. Z pohledu věřitele je nízká likvidita hrozbou možné ztráty úroků či jistin, proto při rozhodování o investici či půjčce jednotce s nízkou likviditou budou věřitelé zdrženlivější. Naopak majitelé či vedení organizací nízkou likviditu upřednostní z důvodu vyššího zhodnocení finančních prostředků vázaných v dlouhodobých aktivech. Likvidita je rozdělena do tří stupňů.

- „*Likvidita 1. stupně = okamžitá (peněžní) likvidita*⁵⁰

$$L_1 = Pe / KZv, \text{ kde}$$

Pe = peníze a jejich ekvivalenty

KZv = krátkodobé závazky

Výsledná hodnota = (0,1) 0,2-0,5 (0,7) v případě municipalit hodnota 1.

⁵⁰ OTRUSINOVÁ, M., KUBÍČKOVÁ, D. Finanční hospodaření municipálních jednotek. 2011.

➤ *Likvidita 2. stupně = pohotová likvidita*

$$L_{II} = OA - Za / KZv, \text{ kde}$$

OA = oběžná aktiva

Za = zásoby

KZv = krátkodobé závazky

Výsledná hodnota = (0,7) 1 - 1,5.

➤ *Likvidita 3. stupně = běžná likvidita*

$$L_{III} = OA / KZv, \text{ kde}$$

OA = oběžná aktiva

KZv = krátkodobé závazky

Výsledná hodnota = hodnota > 1⁵¹

Podle usnesení Ministerstva financí ČR č. 1395/2008, o monitoringu hospodaření obcí by výsledná hodnota celkové likvidity neměla být nižší než 1, protože nižší hodnota by vypovídala o neschopnosti obce dostát svým krátkodobým závazkům.

3.5.4 Ukazatele zadluženosti

Zadluženost představuje skutečnost, že obec využívá k financování svých aktiv cizí zdroje, ne jen své vlastní. Zapojení pouze cizích zdrojů není možné, avšak jejich úplné vynechání také nevede k maximální možné výnosnosti vloženého kapitálu. K nalezení optimálního rozložení zdrojů financování se využívají ukazatelé zadluženosti, které porovnávají vlastní a cizí zdroje financování.

➤ *„Ukazatel věřitelského rizika (debt ratio)*

$$DR = CK / CP, \text{ kde}$$

CK = cizí kapitál (cizí zdroje)

CP = celková pasiva (celková aktiva),

Výsledná Hodnota = doporučená hodnota podle Ministerstva financí ČR je 0,25.

Čím je výsledná hodnota vyšší, tím je věřitelské riziko větší.

⁵¹ OTRUSINOVÁ, M., KUBÍČKOVÁ, D. Finanční hospodaření municipálních jednotek. 2011.

- *Koeficient samofinancování*

$$KSF = VK / CP, \text{ kde}$$

VK = vlastní kapitál

CP = celková pasiva (aktiva)

Výsledná hodnota = jedná o doplňkový ukazatel k ukazateli věřitelského rizika.

Jejich součet je roven 1.

- *Ukazatel podílu cizího kapitálu na vlastním kapitálu*

$$UpCKnVK = CK / VK, \text{ kde}$$

CK – cizí kapitál (cizí zdroje)

VK – vlastní kapitál

*Výsledná hodnota < 1 – jedná se nízkou mírou zadlužení, hodnota > 1 – míra zadlužení je vyšší.*⁵²

3.5.5 Ukazatele autarkie

Ukazatele autarkie vypovídají o tom, jak je obec soběstačná. Autarkii hodnotíme buď na základě výnosů a nákladů nebo na základě příjmů a výdajů.

- *Celková autarkie na bázi výnosů a nákladů*

$$A_{HV-H\check{C}} = (VH\check{C} / NH\check{C}) * 100, \text{ kde}$$

VHČ = výnosy z hlavní činnosti

NHČ = náklady z hlavní činnosti

*„Kladně lze tento ukazatel hodnotit pouze v případě, že je jeho hodnota rovna 100 %. V případě nižší hodnoty není organizace schopna dostatečně krýt své náklady, což představuje pro organizaci problém a tato nerovnováha musí být vybalancována příjmy z vedlejší činnosti. Velké nebezpečí tohoto ukazatele spočívá v tom, že se na něm odrážejí účetní principy, jako je například aktuálnost.*⁵³

⁵² OTRUSINOVÁ, M., KUBÍČKOVÁ, D. Finanční hospodaření municipálních jednotek. 2011.

⁵³ KRAFTOVÁ, I. Finanční analýza municipální firmy. 2002.

➤ *Celková autarkie na bázi příjmů a výdajů*

$$ACF = (Py / Ve) * 100, \text{ kde}$$

Py = neinvestiční příjmy

Ve = neinvestiční výdaje

Výsledná hodnota = hodnoty dosahující 100 % hovoří o vyrovnanosti hospodaření municipální firmy, kdy je firma schopná pokrýt své výdaje příjmy společnosti. Výsledek roven či větší než 1 hovoří o tom, že příjmy byly vygenerovány v dostatečné míře na pokrytí výdajů⁵⁴.

⁵⁴ KRAFTOVÁ, I. Finanční analýza municipální firmy. 2002.

4 Vlastní práce

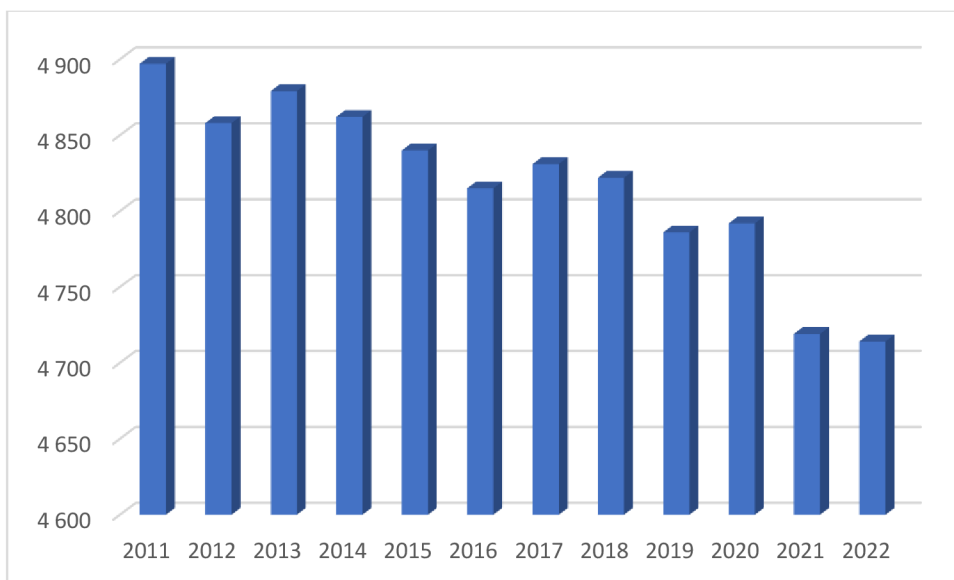
4.1 Představení města Bělá pod Bezdězem

Město Bělá pod Bezdězem (dále jen Bělá) se nachází uprostřed líbezné krajiny severozápadně od Mladé Boleslavi. Jeho výhodná poloha (nedaleko ležící města Mnichovo Hradiště, Mladá Boleslav, Česká Lípa) a dostatečná vybavenost nabízí obyvatelům města perfektní zázemí pro rodinný život. Město Bělá se rozkládá na ploše o celkové rozloze 63,21 km², která je z 6,9 km² tvořena lesy. Lesy okolo města lákají návštěvníky z okolních měst svými plody, borůvkami v létě a houbami na podzim. Ve městě jsou také dva rybníky, které jsou součástí Českého rybářského svazu a jsou také cílem mnoha rybářů místních i z nedalekého okolí. Město Bělá se může mimo jiné pyšnit několika vodními prameny, které zásobují pitnou vodou i nedaleké město Mladá Boleslav.

Bělá pod Bezdězem byla založena v roce 1304 v údolí potoka Bělá. Svolení k jeho výstavbě udělil král Václav II., čímž si Bělá získala titul města královského. Město bylo dostaveno v roce 1337, kdy rovněž získalo městská práva zástavním držitelem bezdězských statků Hynkem Berkou z Dubé. Bělá pod Bezdězem si udržela titul královského města do roku 1398, kdy dal král Václav IV. město do zástavy pánům z Michalovic. V době husitských válek byla Bělá dvakrát dobývána. Po bitvě na Bílé hoře roku 1622 koupil zkonfiskované statky Albrecht z Valdštejna, který uvalil na město vysoké daně. V držení Valdštejnů zůstalo město až do roku 1848. Bělá pod Bezdězem je památkovou zónou, jejíž součástí jsou poměrně dochované hradby s hlavní Českou bránou, Bělský zámek, kde v 19.století sídlila proslulá vyšší lesnická škola, na které učil dr. Emanuel Purkyně. Mezi další historické památky patří budova městské radnice, bývalý Augustiniánský klášter (který město v roce 2021 zakoupilo a nyní se rozhoduje o jeho budoucím využití), děkanský chrám Povýšení sv. kříže aj.

Součástí města jsou i městské části Bezdědice, Březinka, Hlínoviště a Vrchbělá. Ke dni 1. ledna 2022 je zde přihlášeno k trvalému pobytu 4714 obyvatel. Velikost správního obvodu je 6124 obyvatel (správní obvod zahrnuje i obce Březovice, Čistou a Plužnou). Jak je vidět v Grafu č.1, počet obyvatel města Bělá vykazuje klesající tendenci. Nejvyšší počet obyvatel byl ve sledovaném období zaznamenán v roce 2011, kdy počet obyvatel dosáhl 4897 obyvatel.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v období 2011-2022

Zdroj: dle údajů ČSÚ 2022, vlastní zpracování

Veškeré záležitosti, které se týkají činnosti města, jsou spravovány Městským úřadem Bělá pod Bezdězem (dále jen MěÚ). MěÚ je veden dle organizačního řádu, který se zabývá organizační strukturou MěÚ, uděluje úkoly odborům, určuje rozsah pravomocí, povinností a odpovědnosti vedoucích pracovníků. MěÚ realizuje úkoly v oblasti samostatné i rozšířené působnosti. V jeho čele stojí starosta, místostarosta a tajemník, který je odpovědný starostovi za plnění úkolů.

Městský úřad je rozdělen na pět odborů: Kancelář tajemníka, Správní odbor, Finanční odbor, Odbor rozvoje a majetku města a Odbor výstavby a životního prostředí. Odbory mají přesně stanovenou působnost a odpovědnost. Celkem je zde začleněno 18 úředníků.

Na základě zřizovacích listin založilo město Bělá tyto příspěvkové organizace:

- Městská kulturní zařízení Bělá pod Bezdězem, p. o., sídlem v Bělé pod Bezdězem, Masarykovo nám. 140, zřízena 1. ledna 2004;
- Mateřská škola, p. o., sídlem v Bělé pod Bezdězem, ul. Velenského 112, zřízena 15. října 2003;
- Základní škola, p. o., sídlem v Bělé pod Bezdězem, ul. Máchova 1110, zřízena 1. ledna 2002;
- Technické služby města Bělá pod Bezdězem, p.o., sídlem v Bělé pod Bezdězem, Berkova 179, zřízena 22. února 2021.

Město je členem následujících organizací:

- LAG Podralsko, z. s., se sídlem Zahrádky 130, ve které má město nevýznamný vliv na řízení (1,85 %);
- Lesy Bělá pod Bezdězem, s. r. o., se sídlem Mělnická 273, Bělá pod Bezdězem, kterou město Bělá ovládá (100 %);
- Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a. s., se sídlem Čechova 1151, Mladá Boleslav, ve které má město Bělá nevýznamný vliv na řízení (6,30 %);
- DSO Mikroregion Podralsko, se sídlem Kuřivody 170, Ralsko, ve které má Bělá společný vliv (3 %);
- Svazek obcí Máchův kraj, nám. Republiky 193, Doksy, ve kterém má Bělá společný vliv (5 %);
- Svaz měst a obcí ČR, Pacovská 31, Praha;
- Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska;
- Bělská investiční, s.r.o., se sídlem Mladoboleslavská 727, Bělá pod Bezdězem, ve které má město Bělá menšinový vliv (12,8%).

Město Bělá pod Bezdězem pronajímá bytové a nebytové prostory a vykazuje každý rok výsledky z této hospodářské činnosti.

4.1.1 Orgány podílející se na rozpočtovém procesu

Zastupitelstvo

Město Bělá pod Bezdězem je spravováno nejvyšším orgánem, jímž je zastupitelstvo města, které má 21 členů. Členové zastupitelstva jsou voleni v komunálních volbách na funkční období v délce 4 let. Zastupitelé se schází tak často, jak je zapotřebí, nejméně však jednou za tři měsíce. Zastupitelstvo volí ze svých řad sedmičlennou radu města, starostu a jednoho místostarostu. Dále stanovuje výbory, které plní iniciativní a kontrolní funkci zastupitelstva. Důležitou funkcí zastupitelstva je schvalování rozpočtu, rozpočtových opatření i závěrečného účtu.

Současní zastupitelé města Bělá pod Bezdězem byli zvoleni ve volbách do obecních zastupitelstev ve dnech 5. - 6. října 2018. Ačkoliv ve volbách zvítězila strana Občané za rozvoj a budoucnost města Bělá pod Bezdězem v čele s bývalou starostkou Jitkou Tošovskou, koalici vytvořily strany Ano 2011 v čele s Ing. Jaroslavem Vernerem a Hnutí nezávislých občanů v čele s panem Janem Sýkorou.

Dalšími členy zastupitelstva jsou dle jednotlivých politických stran:

- Hnutí nezávislých s podporou TOP 09 (5 členů; dále „Hnutí“);
- ČSSD (2 členové);
- Občané za rozvoj a budoucnost města (5 členů; dále „Občané“);
- ANO 2011 (5 členů);
- ODS (3 členové);
- KSČM (1 člen).

Zastupitelstvo města zřídilo 2 výbory:

- Finanční výbor – kontroluje hospodaření města a příspěvkových organizací ve finančních záležitostech;
- Kontrolní výbor – kontroluje veškeré uzavřené smluvní vztahy, jejich dopad na hospodaření města, vnitřní směrnice a dodržování bezpečnosti práce.

„Výbory jsou iniciativními kontrolními orgány zastupitelstva obce. Počet výborů závisí na zastupitelstvu. Existují finanční výbory, které kontrolují hospodaření s majetkem obce včetně finančních prostředků. Kontrolní výbory kontrolují usnesení zastupitelstva obce a rady obce a dodržení právních předpisů. Výbor pro národnostní menšiny musí být zřízen, pokud při sčítání lidu bylo zjištěno více než 10 % obyvatel s jinou národností.“⁵⁵

Rada

Dne 5. listopadu 2018 byli na ustavujícím zasedání zvoleni zbylí členové rady města Bělá pod Bezdězem – Ing. Pavel Girgle, Mgr. Květuše Vernerová, Radek Pelc, Iveta Orolínová, MUDr. Martin Zelený.

Rada města vytváří komise pro jednotlivé oblasti života ve městě, které se zabývají aktuálními problémy týkající se příslušné oblasti. Současná rada města zřídila tyto komise: Komisi bytovou, Komisi sportovní, Komisi památkovou, Komisi oceňovací a vyřazovací, Komisi životního prostředí, Komisi kulturní, Komisi škodní.

„Komise jsou iniciativními a poradními orgány rady obce v rámci samostatné působnosti. Komise jsou výkonnými orgány v přenesené působnosti obce svěřeném úseku činnosti, na tomto úseku jsou odpovědní starostovi. Komise musí prokázat odbornou

⁵⁵ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. 2015. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2015.

*způsobnost v úseku přenesené působnosti. Pro platnost usnesení komise je potřeba nadpoloviční většina.*⁵⁶

4.1.2 Finanční hospodaření

Město Bělá pod Bezdězem řídí své hospodaření na základě ročního rozpočtu, který je zpravidla schválen na konci roku předcházejícího tomu roku, na který je rozpočet sestavován. Rozpočet zpravidla vychází ze schváleného střednědobého výhledu rozpočtu, který představuje střednědobý finanční plán na 3–5 let, ve kterém správce rozpočtu sestavuje příjmy, výdaje, způsob financování případného schodku. Dále jsou ve střednědobém výhledu rozpočtu zohledněny plánované závazky a pohledávky, které městu vznikly na základě smluv. Rozpočet je rozdělen na rozpočtové příjmy a výdaje dle příslušných tříd a paragrafů. Součástí rozpočtu je rovněž saldo příjmů a výdajů a způsob financování. Závazné ukazatele se v průběhu sledovaného období změnily. Do roku 2020 sestavovalo město Bělá pod Bezdězem rozpočet s paragrafem jako závazným ukazatelem. Od tohoto roku je závazným ukazatelem rozpočtu třída.

⁵⁶ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. 2015. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2015.

4.2 Struktura rozpočtů volebního období 2011-2014

4.2.1 Složení zastupitelstva ve vztahu k podobě rozpočtu

Podle výsledků voleb do zastupitelstev obcí, které proběhly ve dnech 15.-16.10.2010, bylo 21 mandátů v Bělé rozděleno následujícím způsobem:

- ODS 6
- Občané za rozvoj a budoucnost města 6
- ČSSD 5
- TOP 09 3
- KSČM 1

Volilo se v 5 volebních okrscích, kde bylo vydáno celkem 1732 obálek, voliči odevzdali dohromady 32 633 platných hlasů, což představovalo 43,54 % účast z 3978 voličů.

V souladu s volebními výsledky sestavily strany Občané a ODS koalici v čele se starostou Ing. Jaroslavem Vernerem a místostarostkou Jitkou Tošovskou, jejichž návrhy do funkcí potvrdilo zastupitelstvo zvolením na ustavujícím zasedání dne 10.11.2010.

Z hlediska politického lze označit strany ODS, TOP 09 jako pravicové, strany ČSSD a KSČM jako levicové, avšak strana Občanů není jednoznačně vymezena. Z hlediska rozdělení mandátů tak v koalici i opozici byl zastoupen jak pravicový, tak levicový proud.

Při změně vedení města je vždy nově zvolenému zastupitelstvu předložen návrh rozpočtu, který byl zpracován podle bývalého vedení. Protože volby probíhají zpravidla na podzim a na sestavení nového návrhu rozpočtu podle nového vedení není dostatek času, bývá pravidlem, že nové zastupitelstvo schválí (někdy s drobnými úpravami) již zpracovaný předložený návrh rozpočtu na další rok, a to především z důvodu, aby nedošlo k rozpočtovému provizoriu. Dá se tedy říci, že rozpočet na rok bezprostředně navazující na rok, kdy probíhají volby do zastupitelstva, je dílem zastupitelstva původního. Vzhledem k tomu, že mnohé investiční projekty přecházejí z jednoho roku na druhý, je to logický postup. Z rozestavěných investic se tak stanou investice dokončené, ne zmařené.

Rozpočty na další tři roky pak zastupitelstvo schvaluje v návaznosti na vybrané investiční i neinvestiční projekty, které se rozhodne realizovat. Projekty jsou pak často vybírány v souladu s volebními programy koaličních stran, které jsou ve vedení města.

Běžné výdaje, které slouží k zajištění běžného chodu města, nejsou příliš často objektem úprav při schvalovacím procesu.

Tabulka 1: Průměrný rozpočet ve volebním období 2010-2014 (v tis. Kč)

Průměrný rozpočet ve volebním období 2010-2014 (v tis. Kč)				
Schválená výše		Rozpočet po změnách	Plnění k 31.12.	Plnění v %
DP	58838,3	59649,0	58677,4	99,4
NP	5087,8	7116,4	6335,3	124,5
KP	905,0	964,5	265,4	67,4
PT	8501,3	28662,4	26181,6	313,8
BV	66873,8	77696,4	66223,5	99,1
KV	16176,2	29497	25810,1	176,5
F	9785,1	10801,1	573,9	

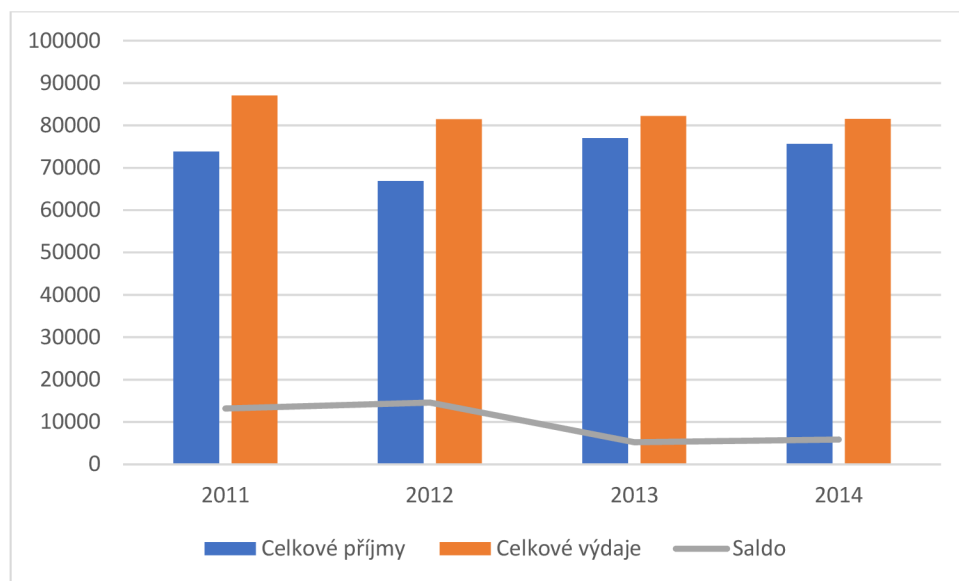
Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

V tomto volebním období došlo k realizaci velkého počtu investičních akcí, které zahrnovaly např. II. Etapu regenerace části městského centra, kanalizační přívaděč na Vrchbélou, oblužnou komunikaci pro průmyslovou zónu Vazačka, přístavbu a zateplení Mateřské školy atd. Mimo to se město vypořádalo s dlouholetým problémem v podobě propadlého úseku silnice v ulici Mělnická, která je jednou ze čtyř hlavních komunikací vedoucích ven z města. Oprava komunikace byla zafinancována z úvěru, který byl na konci tohoto období čerpán ve výši 1 096 918,02 Kč.

4.2.2 Struktura rozpočtů 2011-2014

Zastupitelstvo města schválilo všechny rozpočty na roky 2011-2014 jako schodkové. Plánovaný schodek rozpočtu byl nejvyšší v roce 2012, kdy jeho výše činila 14 859,75 tis. Kč. Naopak nejnižší plánovaný schodek byl v roce 2013 ve výši 5 227,5 tis. Kč.

Graf 2: Vývoj schváleného salda v období 2011-2014 (v tis. Kč)

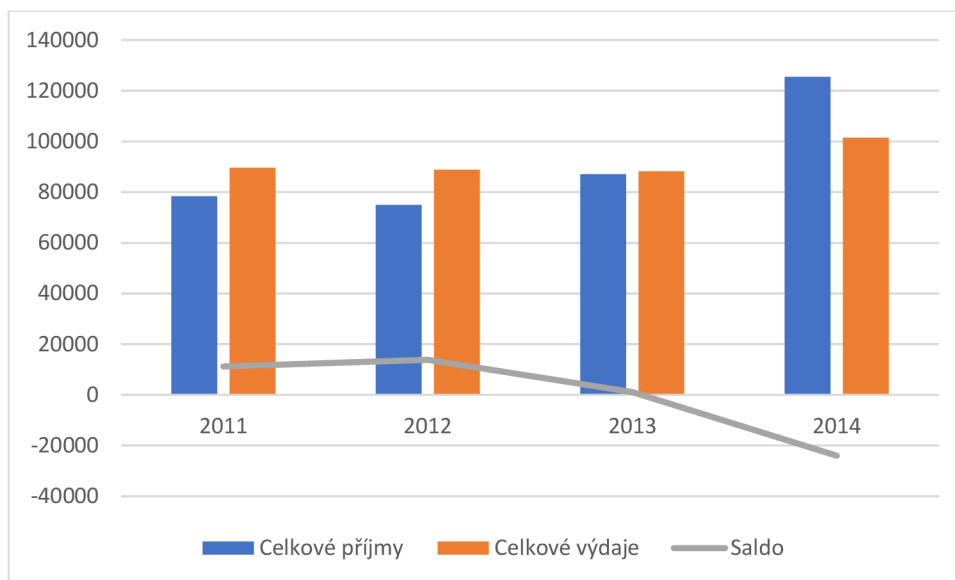

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

Na příjmové straně rozpočtů docházelo v letech 2011-2013 k překročení schválené výše v průměru o 10 %. V roce 2014 pak došlo k překročení rozpočtovaných příjmů o více než 65 %. Ve všech 4 letech sledovaného období byly příjmy z dotací překročeny. V letech 2011-2013 v průměru došlo k téměř 100 % plnění rozpočtu a v roce 2014 byl rozpočet v rámci přijatých dotací překročen dokonce o více než 76 %.

Na straně výdajů byl v průběhu sledovaného období pozorovatelný růst běžných výdajů. Nejméně finančních prostředků na běžné výdaje bylo vydáno v roce 2011 (62 932,1 tis. Kč), naopak nejvíce v roce 2013 (71 774,9 tis. Kč). Kapitálové výdaje měly oproti běžným během prvních tří let sledovaného období klesající tendenci, ale v roce 2014 vzrostly oproti roku 2013 2,25krát a dosáhly v období maximální výše 36 988 tis. Kč.

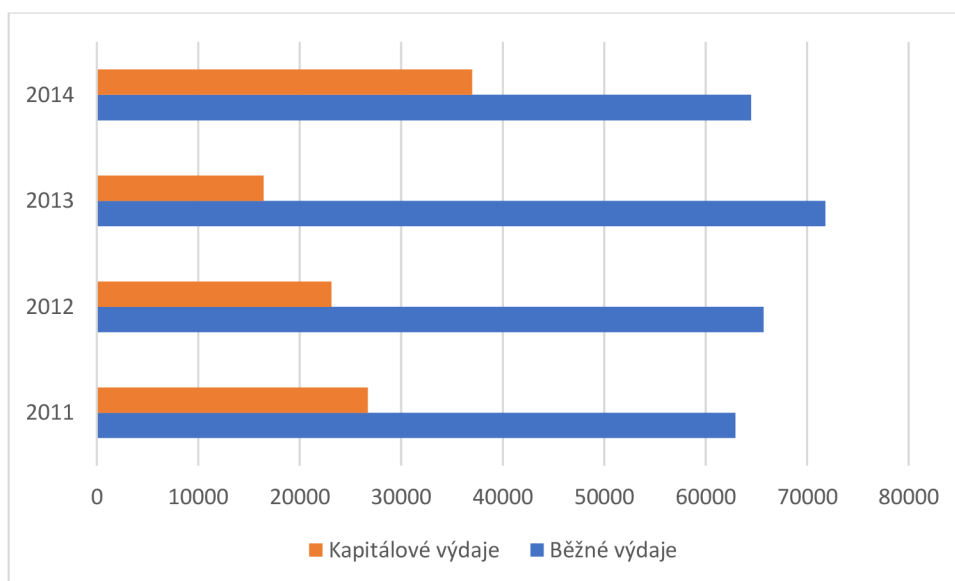
Graf 3: Vývoj skutečného salda v období 2011-2014 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

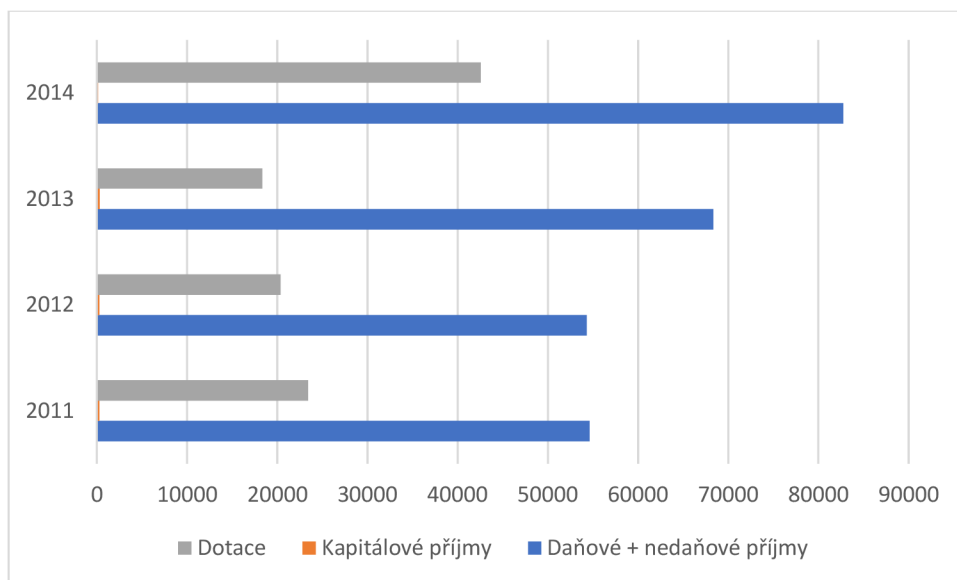
Při bližším pohledu na jednotlivé strany rozpočtů v období 2011-2014 zjistíme, že ve struktuře výdajů jednoznačně dominovaly výdaje běžné, které v součtu za dané období dosáhly přibližně 264 893,9 tis. Kč, zatímco na kapitál byly vynaloženy výdaje ve výši přibližně 103 240,3 tis. Kč. Běžné výdaje tak převýšily kapitálové o cca 161 653,6 tis. Kč. Na druhé straně rozpočtu daňové a nedaňové příjmy města činily v letech 2011–2014 celkem přes 260 050,9 tis. Kč, příjmy plynoucí z kapitálu necelých 1 062 tis. Kč a výše přijatých dotací dosáhla téměř 104 726 tis. Kč.

Graf 4: Struktura výdajů v období 2011-2014 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

Graf 5: Struktura příjmů v období 2011-2014 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

Téměř v každém jednotlivém roce sledovaného období pak příjmy z daní a ostatních pravidelných poplatků nestačily ani na pokrytí běžných výdajů města. Nejvyššího salda běžných výdajů a součtu daňových a nedaňových příjmů bylo dosaženo v roce 2012. Naopak přebytek součtu daňových a nedaňových příjmů nad běžnými výdaji je patrný v roce 2014, kdy zmiňované příjmy dosáhly přes 82 747 tis. Kč a běžné výdaje přes 64 490,8 tis. Kč. Kapitálové příjmy tvořily zanedbatelnou část. Součet přijatých dotací v daném období převýšil kapitálové výdaje. Z hlediska posouzení podílů financování investičních projektů města z dotací a vlastních zdrojů, však nemá tento výsledek vysokou vypovídací hodnotu. A to z důvodu toho, že není jasné, zda se jednalo o dotace přijaté ex – ante anebo ex-post. Příjmy dotací a výdaje na příslušné investiční projekty mohou přecházet z období jednoho do období druhého. Fakt, že investiční projekty nejsou téměř nikdy financovány ze 100 % z dotací, napovídá, že příjmy dotací a kapitálové výdaje ve sledovaném období spolu nemusí věcně souviset.

4.3 Struktura rozpočtů volebního období 2015-2018

4.3.1 Složení zastupitelstva ve vztahu k podobě rozpočtu

Podle výsledků voleb do zastupitelstev obcí, které proběhly ve dnech 10.-11.10.2014, bylo 21 mandátů v Bělé rozděleno následujícím způsobem:

- Občané za rozvoj a budoucnost města 7
- ČSSD 5
- Hnutí nezávisl.občanů s TOP 09 4
- ANO 2011 2
- ODS 2
- KSČM 1

Volilo se v 5 volebních okrscích, kde bylo vydáno celkem 1814 obálek, voliči odevzdali dohromady 30 358 platných hlasů, což představovalo 46,25 % účast z 3922 voličů.

Ačkoliv výsledek voleb jednoznačně ukázal jako vítěznou stranu Občanů v čele s paní Jitkou Tošovskou, vznikla koalice s ČSSD a zastupitelstvo do čela města zvolilo prvního kandidáta strany ČSSD Ing. Milana Lomoze, a to na ustavujícím zasedání dne 7.11.2014. Paní Jitka Tošovská znovu zajmula pozici místostarostky města. V opozici se tak ocitl bývalý starosta Ing. Jaroslav Verner (tentokrát za ANO 2011), Hnutí nezávislých občanů s podporou TOP 09, ODS a KSČM. Z hlediska politického se rozložení sil ve vedení města změnilo na více levicově orientované, oproti převážně pravicové opozici. V tomto volebním období došlo také k dalšímu čerpání úvěru, který byl navýšen na bez mála 16 135 tis. Kč.

Mezi významné investiční projekty, které byly v tomto volebním období zrealizovány patří přeměna okolí MŠ Březinka na přírodní zahradu, rekonstrukce kuchyně MŠ Velenského, výměna oken a zateplení budovy ZŠ v Tyršově ulici, obnova chodníku v Tyršově ulici, vybudování kruhového objezdu v Mělnické ulici, rekonstrukce budovy Masarykovo nám. č.p.25, vybudování veřejného osvětlení na Vrchbělé a plynofikace Lidové ulice.

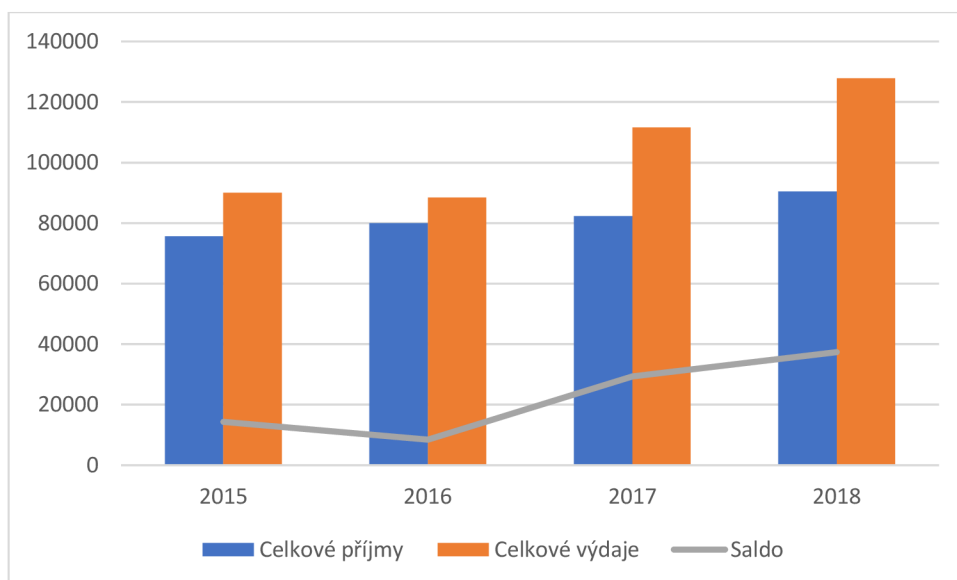
Tabulka 2: Průměrný rozpočet ve volebním období 2015-2018 (v tis. Kč)

Průměrný rozpočet ve volebním období 2015-2018				
Schválená výše		Rozpočet po změnách	Plnění k 31.12.	Plnění v %
DP	67 378,5	71 793,98	74 600,23	110,72
NP	5 142,8	7 994,80	8 212,53	159,69
KP	485,0	1 332,90	1 321,38	272,45
PT	9 077,0	15 995,08	14 708,65	162,04
BV	78 761,6	78 663,15	71 047,10	90,21
KV	25 700,3	18 894,93	16 762,90	65,22
F	22 378,7	441,28	- 11 032,80	

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

4.3.2 Struktura rozpočtů 2015-2018

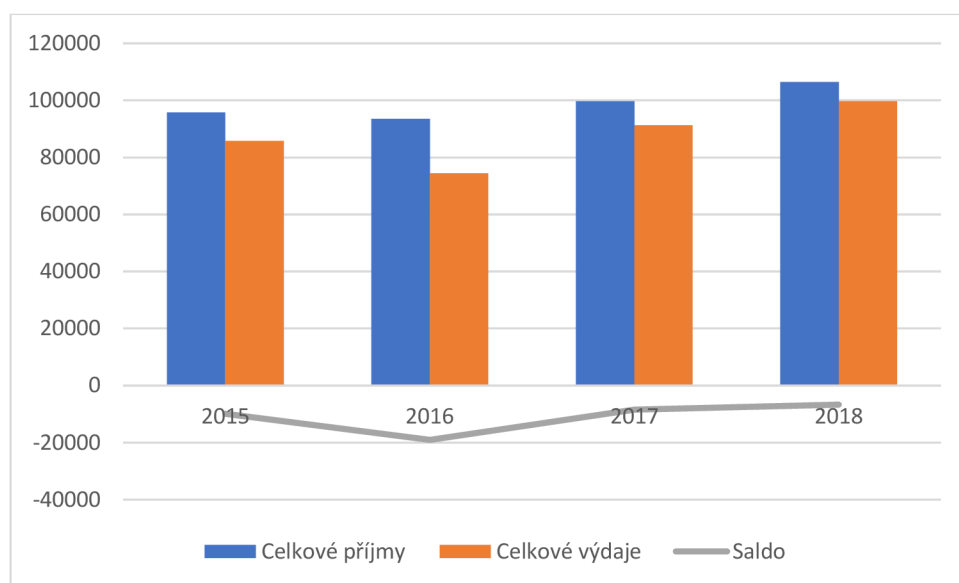
V období 2015-2018 schválilo zastupitelstvo města všechny rozpočty jako schodkové. Plánovaný schodek sice v rozpočtu na rok 2016 klesl oproti plánovanému schodku rozpočtu o 42 %, avšak v dalších dvou letech schodek rozpočtu rapidně stoupl. Plánovaný schodek rozpočtu na rok 2017 se oproti roku 2016 zvýšil o téměř 250 %, z 8 450 tis. Kč na 29 327 tis. Kč. Nárůst v roce 2018 byl již pomalejší, oproti roku 2017 stoupl plánovaný schodek rozpočtu o 27 %. V posuzovaném období tak plánovaný schodek rozpočtu vystoupal v roce 2018 oproti roku 2015 o 160 %.

Graf 6: Vývoj schváleného salda v období 2015-2018 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

Při pohledu na plnění rozpočtů k 31.12. každého roku zkoumaného období je vidět, že skutečnost se od schváleného rozpočtu znatelně vzdálila. Všechny rozpočty vyšly jako přebytkové. V roce 2015 bylo saldo rozpočtu -9 912,2 tis. Kč (přebytek), avšak plánované saldo bylo ve výši 14 369,70 tis. Kč (schodek). Výsledek byl tedy o 24 281,9 tis. Kč nižší. Ve stejném tónu se pak nesla i další výsledná salda rozpočtů ve sledovaném období. Nejvyššího přebytku bylo dosaženo v roce 2016, kdy jeho výše vyšplhala na 19 053,9 tis. Kč.

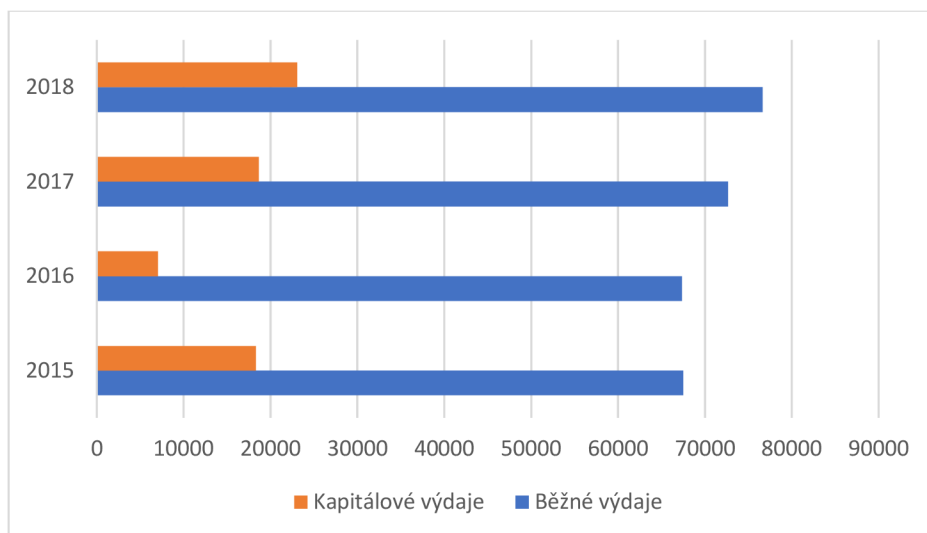
Graf 7: Vývoj skutečného salda v období 2015-2018 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

Stejně jako v minulém období, je na první pohled zřejmé, že v rámci struktury výdajů rozpočtů vždy dominují výdaje běžné nad výdaji kapitálovými. Celkové běžné výdaje v tomto období činily 284 188,4 tis. Kč, což je o 7 % více než v období 2011-2014. Ovšem v porovnání s minulým obdobím je výše kapitálových výdajů přibližně o 35 % nižší, 67 051,6 tis. Kč. Nejvyšší podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích byl viditelný v roce 2018, kdy tvořil přes 23 %, 23 055,8 tis. Kč. Naopak nejméně se proinvestovalo v roce 2016, kdy podíl kapitálových nákladů dosáhl pouhých 9,5 %, 7 056,6 tis. Kč.

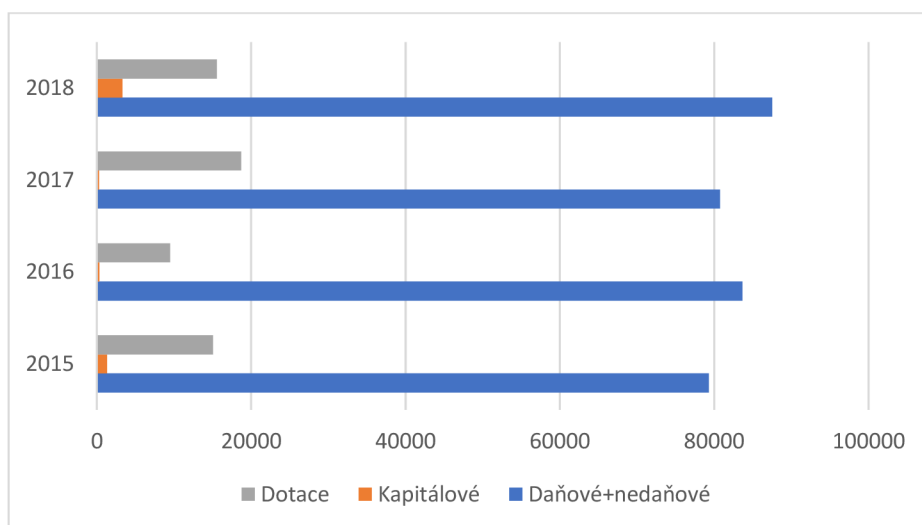
Graf 8: Struktura výdajů v období 2015-2018 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

Příjmové strany všech rozpočtů let 2015-2018 vždy převýšily strany výdajové. Tento jev se v minulém období projevil pouze v posledním roce, tedy v roce 2014. Jde tak o jakési navázání na začínající trend z minulého období. Celkově došlo k navýšení příjmů oproti období 2011-2014 o 8 %. Struktura příjmů se však oproti předchozímu období změnila. Zvýšil se podíl daňových a nedaňových příjmů na celkovém příjmu a to z 71 % na 83 %. Výše součtu daňových a nedaňových příjmů převýšila celkové běžné výdaje. Naopak podíl přijatých dotací na celkových příjmech v období 2015-2018 činil pouze 14 %, což bylo o 14 % méně než v minulém období, kdy dotace tvořily 28 % z celkových příjmů.

Graf 9: Struktura příjmů v období 2015-2018 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

4.4 Struktura rozpočtů volebního období 2019-2022

4.4.1 Složení zastupitelstva ve vztahu k podobě rozpočtu

Podle výsledků voleb do zastupitelstev obcí, které proběhly ve dnech 5.-6.10.2018, bylo 21 mandátů v Bělé rozděleno následujícím způsobem:

- Občané za rozvoj a budoucnost města 5
- ANO 2011 5
- Hnutí nezávisl.občanů s TOP 09 5
- ODS 3
- ČSSD 2
- KSČM 1

Volilo se v 5 volebních okrscích, kde bylo vydáno celkem 1706 obálek, voliči odevzdali dohromady 29 956 platných hlasů, což představovalo 45,31 % účast z 3765 voličů.

Výsledky voleb do zastupitelstev obcí v roce 2018 byly v Bělé pod Bezdězem velice vyrovnané. Navzdory očekávání veřejnosti, koalici neuzavřela vítězná strana Občanů s některou jinou politickou frakcí, nýbrž vznikla koalice stran ANO 2011 v čele s Ing. Jaroslavem Vernerem, Hnutí v čele s Janem Sýkorou a ODS v čele s MUDr. Martinem Zeleným. Občané spolu s ČSSD a KSČM tak zůstali v opozici. Koalice s jasnou většinou v zastupitelstvu zvolila na ustavujícím zasedání 5.11.2018 starostou pana Ing. Jaroslava Vernera a místostarostou pana Jana Sýkoru. Vedení se tak ujaly pravicově orientované strany, zatímco levicové strany tvořily menšinovou opozici.

Nové vedení nastoupilo do funkcí s jasnými vizemi a cíli, které se jim postupně dařilo plnit. Jednalo se např. o nastolení nového směru v oblasti sběru a likvidace odpadů. Vzhledem k narůstajícím cenám za služby spojené se svozem a likvidací komunálního tříděného i směsného odpadu se zastupitelstvo rozhodlo pro investice v této oblasti, které by vedly město k nezávislosti na dodavatelských službách neboli k větší soběstačnosti. Stávající sběrný dvůr města prošel rekonstrukcí, a byl rozšířen o halu s třídící linkou, kde zaměstnanci technických služeb města třídí plast, papír, tetrapak, kovy a sklo, které svezou od občanů metodou door-to-door. Takto roztříděný odpad poté prodávají odběratelům, kteří se zabývají jeho dalším zpracováním.

Zastupitelstvo města rozhodlo také o koupi stávajícího zdravotního střediska, které do té doby vlastnili podílově lékaři provozující zde svou praxi. Budova byla ve velmi špatném technickém stavu, který vyžadoval velkou investici, kterou lékaři (v důchodovém věku) odmítly podstoupit. Mezi další investice, které zastupitelstvo v tomto období zrealizovalo, patřila také koupě budov bývalého kláštera řádu Augustiniánů, které se nachází v centru města, pořízení nové budovy mateřské školy v komplexu bytových i nebytových prostor vystavených soukromým investorem. Dále také došlo k založení nové společnosti, Bělská investiční s.r.o., ve které figurují jako společníci Město Bělá pod Bezdězem, Global Investment s.r.o. a společnost CR Group s.r.o. Společnost vznikla za účelem výstavby nových rodinných a bytových domů v oblasti Vrchbělá v k.ú. Bělá pod Bezdězem.

Mezi další investice, které byly zrealizovány v tomto období patří např. rekonstrukce Valdštejnského sálu v bělském zámku, přebudování dalších prostor zámku na dětský klub a třídy ZUŠ, revitalizace multifunkčního sportovního hřiště U Vodojemu, vybudování běžeckého oválu při ZŠ v Máchově ulici, revitalizace školní zahrady při ZŠ v Tyršově ulici, výstavba parkoviště v ulici Jenečská, rekonstrukce ulice Mladoboleslavská, revitalizace parkánu u městských hradeb nebo také pořízení elektrických pracovních vozidel pro technické služby a městskou policii.

V tomto volebním období došlo k postupnému splacení úvěrů, kdy k 31.12.2022 byly všechny úvěry zcela splaceny.

Tabulka 3: Průměrný rozpočet ve volebním období 2019-2022 (v tis. Kč)

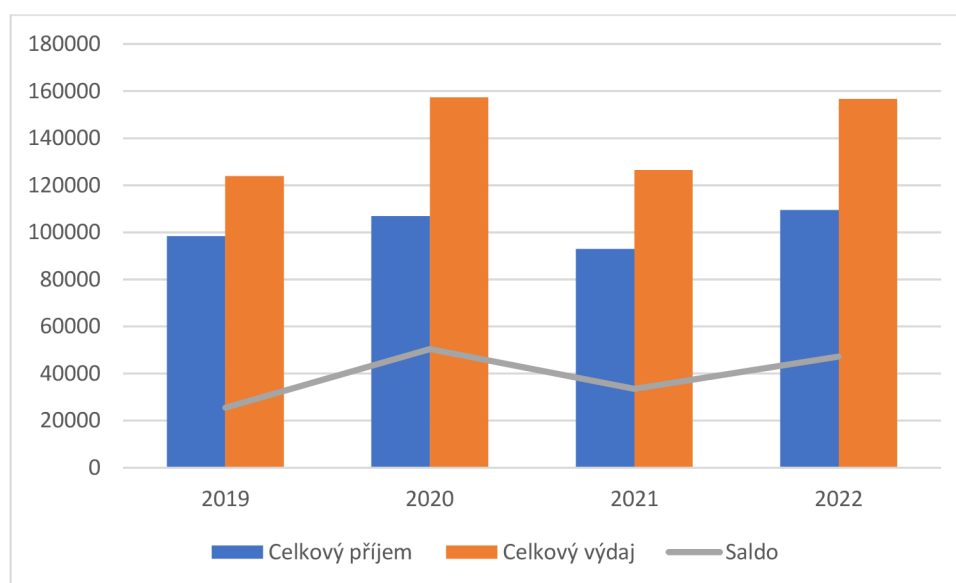
Průměrný rozpočet ve volebním období 2019-2022				
Schválená výše	Rozpočet po změnách	Plnění k 31.12.	Plnění v %	
DP 79 135,25	84 458,83	88 423,58	104,88	
NP 6 176,20	8 738,33	8 454,93	96,58	
KP 4 412,50	7 011,95	7 095,25	103,98	
PT 12 195,00	19 540,05	19 405,20	157,57	
			120,84	
BV 93 985,98	99 266,73	76 630,53	81,32	
KV 47 095,60	43 477,45	37 646,58	84,28	
F 39 162,60	22 994,93	-9 101,93	12,98	

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

4.4.2 Struktura rozpočtů 2019-2022

Na základě rozhodnutí zastupitelstva města v jednotlivých letech byly všechny rozpočty schválené jako schodkové. Nejnižší plánovaný schodek rozpočtu připadl na rok 2019, kdy dosáhl výše 25 527 tis. Kč. Naopak nejvyšší schodek byl plánován na rok 2020, kdy oproti roku 2019 stoupl o více než 97 %. V roce 2021 pak schodek rozpočtu zaznamenal mírný pokles o 34 %, aby v posledním roce vystoupal o 41 % na 47 246,9 tis. Kč. Celkově tak v tomto období vzrostl plánovaný schodek v průměru o 34 % ročně.

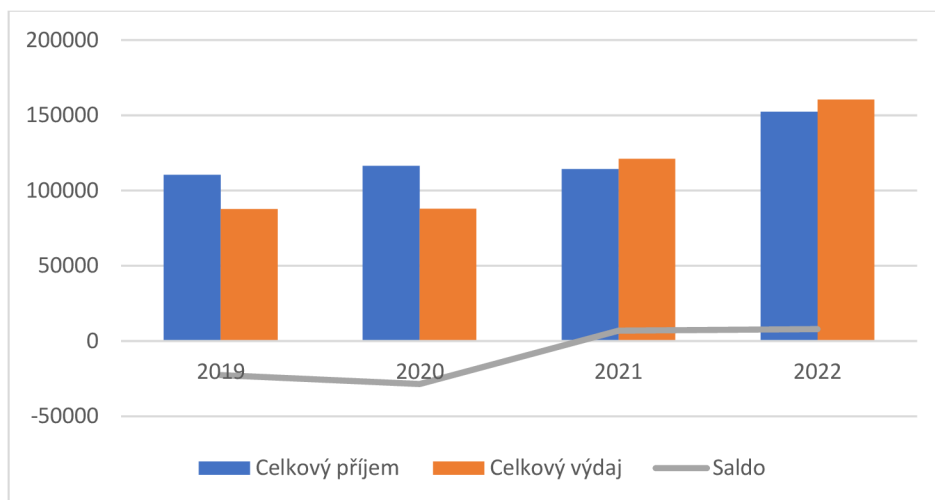
Graf 10: Vývoj schváleného salda v období 2019-2022 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

V rámci sledovaného období se skutečná plnění rozpočtů od plánovaných opět lišila, podobně jako tomu bylo v období minulém. Salda příjmů a výdajů v prvních dvou letech skončila jako přebytková. V roce 2019 příjmy převýšily výdaje o 22 636,8 tis. Kč, rozdíl mezi plánovaným a skutečným saldem v tomto roce činil 48 163,8 tis. Kč. Největší rozdíl mezi plánovaným a skutečným saldem rozpočtu byl však zaznamenán v roce 2020, a to ve výši 78 956,9 tis. Kč. Během následujících dvou let již výdaje převýšily příjmy. Rozdíly mezi příjmy a výdaji však nedosáhly tak vysokých hodnot. V roce 2021 byl rozdíl mezi plánovaným a skutečným schodkem 26 638,90 tis. Kč a v roce 2022 39 298,30 tis. Kč.

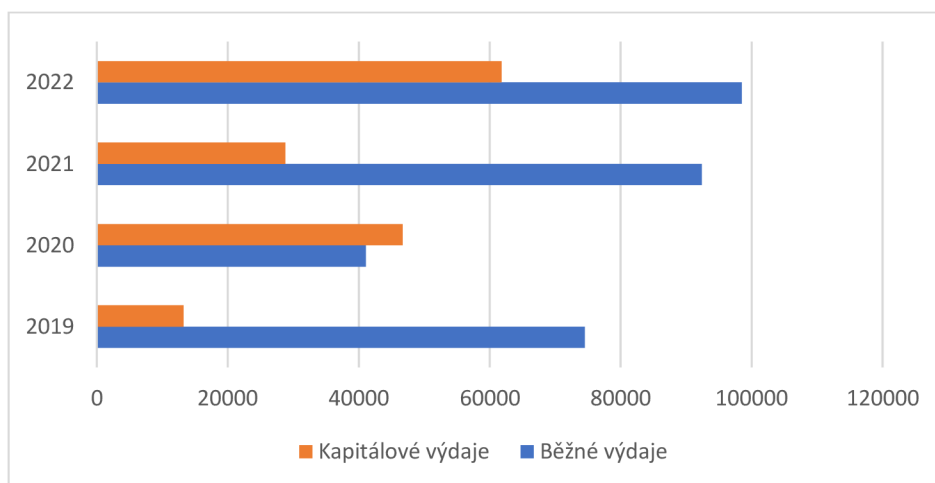
Graf 11: Vývoj skutečného salda v období 2019-2022 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

V letech 2019-2022 vrostl objem celkových výdajů o 30 %. V běžných výdajích byl zaznamenán růst o necelých 8 %, na celkových výdajích se se svými 306 522,1 tis. Kč podílely z 67 %. Což představuje oproti minulému období pokles o téměř 13 %. Naopak kapitálové výdaje dosáhly v letech 2019-2022 celkové výše 150 586,3 tis. Kč, čímž tvořily podíl na celkových výdajích 33 %. To představuje nárůst o 14 % oproti letům 2015-2018. V rámci sledovaného období dosáhly kapitálové výdaje nejnižšího podílu na celkových výdajích v roce 2019 ve výši 13 263,1 tis. Kč. V roce 2020 poprvé za všechna sledovaná období převýšily výdaje na kapitál výdaje běžné a to o 5 613,2 tis. Kč, tedy o 11 %. Nejvyšší hodnoty dosáhly kapitálové výdaje v roce 2022, a to 61 819,3 tis. Kč. Celková výše kapitálových výdajů za období 2019-2022 přesáhla období minulé o více než 124 %.

Graf 12: Struktura výdajů v období 2019-2022 (v tis. Kč)

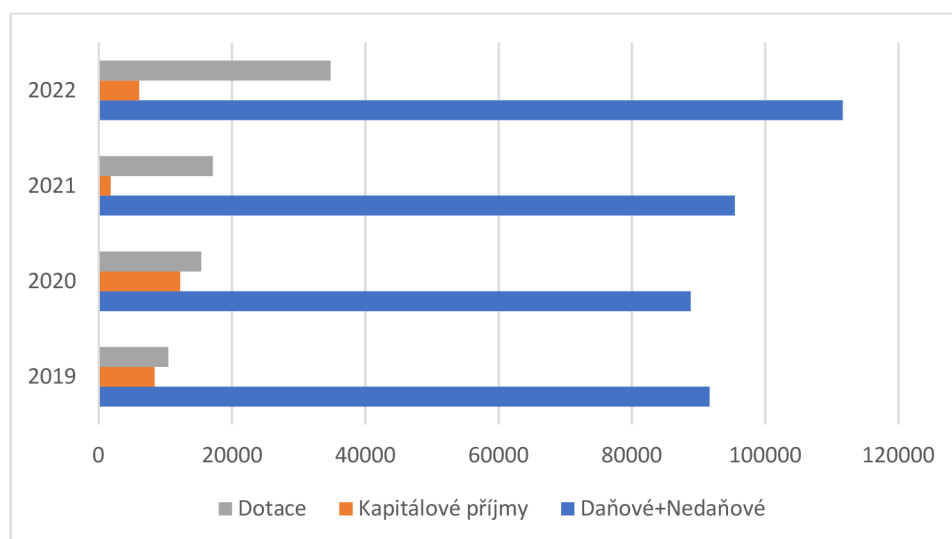

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

Celkové příjmy v letech 2019-2022 vzrostly o 25 %, což je o 5 % méně, než o kolik vzrostly celkové výdaje. V rámci daňových a nedaňových příjmů došlo k pokračování trendu růstu, kdy se vyšplhaly na 387 514 tis. Kč. Celkově vzrostl tento druh příjmu o necelých 17 %. Na celkových příjmech se podílely z 78 %, což bylo o 6 % méně než v minulém období. Výše daňových příjmů překročila hranici 100 000 tis. Kč za jeden rok, a to v roce 2022. Daňové příjmy spolu s nedaňovými stačily na pokrytí běžných výdajů.

Kapitálové příjmy ve výši 28 381 tis. Kč vzrostly čtyřnásobně oproti minulému období, přesto tvořily pouhých 6 % z celkových příjmů. Přijaté dotace také vzrostly, a to o 32 % na 77 620,8 tis. Kč, čímž se na celkových příjmech podílely z necelých 16 %.

Graf 13: Struktura příjmů v období 2019-2022 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

4.5 Finanční analýza

4.5.1 Ukazatelé zadluženosti

Město Bělá pod Bezdězem využívá k financování majetku kromě vlastních zdrojů také zdroje cizí, jedná se o dlouhodobé úvěry, závazky v podobě vytvořených rezerv na pořízení dlouhodobého majetku, přijaté kauce na bytové a nebytové prostory od nájemníků, přijaté zálohy na vodu, teplo a služby od nájemníků bytových a nebytových prostor, dále závazky plynoucí ze vztahu k zaměstnancům, k finančnímu úřadu, zdravotním pojišťovnám, české správě sociálního zabezpečení, přijaté zálohy na transfery, závazky vůči dodavatelům, dohadné položky v podobě nevyúčtovaných záloh na energie, nájemné přijaté dopředu atd. Pro výpočet ukazatelů zadluženosti byla použita data z výkazu rozvahy let 2011-2022, která jsou zobrazena v Příloze č.4.

K posouzení zadluženosti města slouží kromě jiných následující ukazatele:

➤ Ukazatel věřitelského rizika (Debt ratio – DR)

Při výpočtu tohoto ukazatele je vypočítán podíl cizího kapitálu na celkových pasivech. Čím vyšší je výsledná hodnota, tím vyšší je věřitelské riziko. Podle Ministerstva financí ČR je doporučená hodnota 0,25.

Jak je možné vidět v Příloze č.5 v případě Bělé pod Bezdězem se ukazatel věřitelského rizika pohyboval v letech 2011–2022 v intervalu od 0,017 do 0,034. Nejnižší hodnoty dosáhl v roce 2013 a nejvyššího v roce 2022. Vzhledem k velice nízkým hodnotám lze na základě ukazatele věřitelského rizika konstatovat, že cizí kapitál se podílí na celkovém kapitálu Města Bělá pod Bezdězem jen ve velice nízké míře. Proto je pro věřitele město Bělá bezpečným partnerem pro obchodování.

➤ Koeficient samofinancování (KSF)

Z hlediska koeficientu samofinancování je zjišťováno, jak velký je podíl vlastního kapitálu na celkových pasivech.

Výsledné hodnoty tohoto koeficientu byly v rámci Města Bělá pod Bezdězem v období 2011-2022 v intervalu od 0,96 do 0,98, viz Příloha č.5. Nejnižší hodnoty bylo dosaženo v roce 2022 a nejvyšší hodnoty naopak v roce 2013. Tyto výsledky korespondují s výsledky ukazatele věřitelského rizika. Město Bělá pod Bezdězem využívalo podle výsledků v letech 2011-2022 k financování aktiv převážně vlastní kapitál.

➤ **Ukazatel podílu CK na VK (UpCKnaVK)**

V rámci tohoto ukazatele je vypočteno, jak se podílí cizí kapitál na kapitálu vlastním. Pokud je výsledná hodnota menší než 1, pak jde o nízkou míru zadlužení a naopak, pokud je výsledná hodnota větší než jedna, jedná se o vyšší míru zadlužení.

Podíl cizího kapitálu na kapitálu vlastním v průběhu let 2011-2022 nabýval hodnot v intervalu od 0,017 do 0,035, viz Příloha č.5. Nejnižší hodnoty dosáhl v roce 2013 a nejvyšší v roce 2022. Všechny vypočtené hodnoty se nacházely výrazně pod hodnotou 1, což vypovídá o nízkém podílu cizího kapitálu na vlastním.

4.5.2 Ukazatel autarkie

Město Bělá pod Bezdězem využívá ke krytí nákladů z hlavní činnosti především výnosy z rozpočtového určení daní, které přijímá v pravidelných měsíčních dávkách. K výpočtu ukazatele autarkie v jednotlivých letech byly použity výkazy zisků a ztráty daného období, viz Příloha č.6.

➤ **Ukazatel celkové autarkie**

Výsledná hodnota by měla být větší nebo rovna 100 %, aby byla hodnocena kladně. V případě, že je výsledná hodnota nižší než 100 %, znamená to, že organizace financovala své náklady z hlavní činnosti výnosy z činnosti vedlejší.

Z Přílohy č.7 bylo zjištěno, že město Bělá pod Bezdězem krylo náklady z hlavní činnosti výnosy z hlavní činnosti z 88 % až 143 %. V letech 2012 a 2021 byla výsledná hodnota nižší než 100 %, což vypovídá o tom, že město Bělá v těchto letech financovalo náklady z hlavní činnosti z jiných výnosů než z hlavní činnosti. V ostatních letech pak výnosy hlavní činnosti stačily na pokrytí 100 % nákladů z hlavní činnosti.

5 Zhodnocení výsledků

Pro zhodnocení výsledků bylo kromě údajů získaných z výsledků analýz provedených v rámci praktické části této práce a ze zdrojů Českého statistického úřadu použito také vyjádření zaměstnance MěÚ v Bělé pod Bezdězem, paní Moniky Krejčíkové, která jako referent správního odboru (matriky) pracuje pro MěÚ již od roku 1998, proto lze její popis událostí považovat za relevantní.

Zastupitelé prvního volebního období byli voleni v komunálních volbách v roce 2010, kdy volilo celkem 43,54 % z 3978 voličů, což v absolutních číslech představuje 1732 voličů. V těchto volbách voliči Bělé pod Bezdězem projevíli důvěru zejména Ing. Jaroslavu Vernerovi (ODS), paní Jitce Tošovské (Občané) a MUDr. Martinovi Zelenému (Občané). V prvním zkoumaném období 2011-2014 došlo v posledním roce k odvolání starosty města, pana Ing. Jaroslava Venera, kterému byl při běžné dopravní kontrole naměřen alkohol a na místě mu byl odebrán řidičský průkaz. Po odvolání pana Venera ho zastoupila toho času místostarostka Jitka Tošovská. Ačkoliv bylo více let tohoto období poznamenáno osobními problémy pana starosty, na chodu města občané do poslední chvíle nic nezaznamenali. Dalším negativem byla fluktuace zaměstnanců na odboru rozvoje a majetku města. Přesto probíhaly velké investiční akce, které se dařilo z velké části financovat z dotací. Při bližším pohledu na rozpočty je na první pohled zřejmé, že v roce 2013 byl rozpočet téměř vyrovnaný, ačkoliv byl schválený jako schodkový a také kapitálové výdaje byly nejnižší za celé sledované období. V posledním roce dokonce příjmy převýšily výdaje, což lze přisuzovat mimo jiné vysokému podílu přijatých dotací. Celkově se schvalované rozpočty oproti skutečnému plnění výrazně nelišily až na rok 2014. V průměru se plánované investice v tomto volebním období naplnily jen z 84 %, přičemž k nejnižšímu plnění, 72 %, došlo právě v roce 2013. Tyto skutečnosti lze však přičíst s největší pravděpodobností právě nedostatku zkušených investičních pracovníků na městském úřadu.

Volební účast v podzimních volbách roku 2014 se oproti minulým komunálním volbám zvýšila. Celkem hlasovalo 46,25 % voličů neboli 1813 voličů z 3922. Nárůst volební účasti spolu s výsledkem voleb, kdy s počtem 7 mandátů absolutně zvítězila strana Občanů v čele s paní Jitkou Tošovskou, naznačuje potřebu zajistit změnu ve vedení města. Občané města Bělá pod Bezdězem projevíli svou přízeň paní Tošovské, která získala celkem 879 hlasů, naopak pan Ing. Jaroslav Verner, který kandidoval sám za sebe získal pouhých 317 hlasů. Pokles podpory pana Venera se dá považovat za důsledek jeho činů v posledním roce

před volbami. V druhém období, které bylo předmětem zkoumání, byl odvolán již v prosinci 2015 tehdejší starosta Ing. Milan Lomoz, který ztratil podporu zastupitelů poté, co bez jejich vědomí zrealizoval zakázku nad tehdy schválený limit, 100 tis. Kč. Po něm nastoupila do funkce starostky opět paní Jitka Tošovská a na pozici místostarosty byl uvolněn pan Lukáš Voleman (Občané). Toto období bylo ve znamení nejen politických bojů, ale i nedostatku personálu na odboru pro rozvoj majetku města. Investičního pracovníka zde zastával pouze jeden člověk, který během tohoto období prodělával vážné zdravotní problémy, kdy strávil vždy značnou část roku na dočasné pracovní neschopnosti. To se odrazilo v množství plánovaných i realizovaných investic. Zároveň došlo k výměně vedoucího finančního odboru, který má na starosti sestavování rozpočtu. Tyto okolnosti ovlivnily celé volební období. Na rozpočtu se zmíněné okolnosti projeví v podobě průměrně nejnižších kapitálových výdajů v rámci všech sledovaných volebních období. Nejnižší podíl investic na celkových výdajích byl zaznamenán v roce 2016, tedy následující rok po odvolání starosty. Celkově byly rozpočty plánované jako schodkové, ale konečné schodky byly nižší než plánované. Vedení města se orientovalo především na údržbu obce, na řešení problémů ve školských zařízeních, kde došlo k obměně ředitelů, a také na přípravu projektových dokumentací pro plánované investiční akce. Během tohoto období tak došlo k navýšení peněžních prostředků na bankovních účtech města o téměř 54 864 tis. Kč.

Výsledky posledních sledovaných voleb byly nejvyrovnanější v rámci všech sledovaných komunálních voleb let 2010-2022. Volební účast poklesla na 45,31 %, v absolutních číslech na 1706 voličů (z 3765). Nejvíce hlasů získala opět paní Tošovská s 579 hlasy (Občané), avšak těsně za ní se umístil Ing. Verner s 569 hlasy. Ing. Jaroslav Verner získal zpět důvěru voličů, kteří se rozhodli dát mu druhou šanci. V posledním sledovaném období pak došlo ke změně vedení na bývalého pana starostu Ing. Jaroslava Vernera a místostarostu Jana Sýkoru, kteří začínali jako silní spojenci, avšak během 4 let se situace postupně přeměnila v otevřenou rivalitu, která zasahovala i do pracovních vztahů v rámci celého městského úřadu. Vznikl zde problém s Bělskou investiční s.r.o., kterou město Bělá (se silnou podporou pana Ing. Vernera) založilo společně s dalšími dvěma společníky. Pan Ing. Verner je v souvislosti s touto kauzou v současnosti stále vyšetřován. Navzdory averzi, která vůči panu starostovi v rámci zastupitelstva vznikla, nebyl odvolán. Při pohledu na jednotlivé rozpočty posledního zkoumaného období můžeme jednoznačně vidět, že celkové výdaje na investice byly nejvyšší za všechna tři sledovaná čtyřletí. Je nutné zohlednit také fakt, že chod města byl, stejně jako zbytek světa, v roce 2020 zasažen

pandemií nemoci Covid-19, kdy se veškeré dění ve městě zpomalilo, veškeré stavební práce se utlumily, což je také vidět v rozdílu plánovaných a uskutečněných investičních výdajů roku 2020. Rozpočet 2021 byl s ohledem na pandemickou situaci schválen ve výdajích o necelých 40 000 tis. Kč nižší než v roce předchozím. Avšak po uvolnění proticovidových opatření a s blížícími se volbami se investiční projekty spustily na plno a vedení se snažilo dohnat vše, co mělo zpoždění. Tyto okolnosti spolu s plně obsazeným odborem rozvoje a majetku města se projevíly také v rozpočtu, kde je v roce 2022 patrný nárůst kapitálových výdajů o více než 100 %. Naproti tomu, vzhledem k ekonomické situaci, kdy průměrná míra inflace v roce 2021 dosáhla 3,8 % (nejvyšší hodnoty od roku 2008), což se projevilo mimo jiné na celkovém objemu vybraných daňových výnosů, dosáhly příjmy z RUD v roce 2022 rekordních čísel. Tato skutečnost měla také vliv na konečný schodek rozpočtu, který byl nižší, než jaký byl v původním schváleném rozpočtu plánován.

Při posuzování rozpočtů v rámci jednotlivých volebních období, kdy se politické rozložení sil v zastupitelstvu střídalo, nebyl potvrzen vliv politického rozložení sil v zastupitelstvu na podobu rozpočtu. Politické rozložení sil v zastupitelstvu Města Bělá pod Bezdězem nemá na podobu rozpočtu rozhodující vliv. Při plánování rozpočtu vychází jeho správce v části běžných výdajů především z plnění jednotlivých kapitol v předchozím roce. O investičních akcích pak rozhoduje primárně aktuální vedení města (starosta, místostarosta), které vybírá tyto akce po poradě s vedoucí odborů rozvoje a majetku města. Při sestavování investičního plánu na následující rok se vychází primárně z rozsahu rozestavěných investic, dále pak z připravených projektů, na které jsou plánovány dotace.

Na plnění svých volebních programů tak, aby byly splněny sliby dané voličům, se soustředí vedení až sekundárně. Volební programy jednotlivé strany sestavují na základě konkrétních potřeb občanů města, nikoliv podle programů zaštiťujících politických stran. Vzhledem k různorodosti profesí jednotlivých zastupitelů a s tím spojené absence odborných znalostí, je rozhodujícím faktorem pro výběr investičních projektů osobnost, která stojí na pozici starosty. V případě, že se jedná o cílevědomého, vizionářského, podnikavého a odvážného člověka, pak dokáže prosadit své vize, kterými se ubírá vedení celého města. Za takového člověka se jistě dá považovat pan Ing. Jaroslav Verner, který během svého působení dokázal zrealizovat řadu velkých investičních projektů, navázal spolupráci s organizacemi ziskového sektoru, s jejichž pomocí se mu podařilo pořídit pro město např. elektro automobily, elektro multikáry, elektrokoloběžky atd. Bohužel každé jeho

působení ve vedení města přineslo i své stinné stránky. V rozpočtu se pak investiční aktivity pod jeho vedením projevíly vysokými výdaji, které až na výjimky převýšily příjmy a město muselo schodek krýt z úspor z minulých let.

Naproti tomu paní Jitka Tošovská se svými umírněnějšími ambicemi dokázala změnit poměr příjmů a výdajů v rozpočtu, a tak město zvýšilo své úspory. Zároveň se stala pro pracovníky města i pro občany symbolem a zárukou stability a klidu, kdy se neprováděly rozsáhlé investiční projekty, ale více se soustředilo na menší údržbové akce, na komunikaci s občany i z okrajových oblastí. Dále se zvýšil počet pracovníků na městském úřadě, čímž došlo ke stabilizaci chodu úřadu a vytvořil se prostor pro plánování nových projektů.

Pro finanční situaci města se jeví střídání velmi aktivního vedení s pasivnějším jako prospěšné. Dochází tak k určitému cyklu, kdy pasivnější vedení, které nemá jasné a velké cíle, uspoří finanční prostředky, které v dalším období aktivní vedení použije k naplnění cílů, které vedou k rozvoji města.

S použitím ukazatelů finanční analýzy bylo zjištěno, že lze jednoznačně zhodnotit stav financí města Bělá pod Bezdězem celkově jako stabilní. Město Bělá pod Bezdězem, ačkoliv v průběhu sledovaných let čerpalo dva bankovní úvěry zároveň, nezapojilo cizí zdroje do financování aktiv z více než 3,4 %, ale naopak financovalo svá aktiva nejméně z 96 % vlastními zdroji. Cizí kapitál se na vlastním kapitálu podílel pod hodnotou 1, což také vypovídá o schopnosti města financovat svůj majetek většinou z vlastního kapitálu. Všechna tato zjištění vypovídají o nízké míře zadluženosti města a zároveň nízké rizikovosti pro případné věřitele. Město Bělá pod Bezdězem je stabilním obchodním partnerem, který kromě dvou let v rámci celé dekády dokázal pokrýt náklady hlavní činnosti z výnosů hlavní činnosti.

Vzhledem k současné ekonomické situaci, kdy vysoká inflace (v lednu 2023 meziročně 17,5 %) znehodnocuje peněžní prostředky, které město drží na bankovních účtech, a zároveň také snižuje reálné úroky úvěrů (ačkoliv se nyní pohybují také vysoko – leden 2023 6,5 %), se jeví cizí prostředky finančně výhodněji než prostředky vlastní. Proto doporučuji vedení města využít možnosti termínovaného vkladu na spořicí účet, anebo čerpání úvěru na některou ze svých investičních akcí.

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo nalézt spojitost mezi rozložením politických sil v zastupitelstvu města Bělá pod Bezdězem a strukturou sestavovaných rozpočtů v letech 2011 až 2022. Dále zhodnotit hospodaření vedení města Bělá pod Bezdězem v tomto období a navrhnout opatření, která by efektivitu hospodaření zvýšila.

Teoretická část práce se zabývala právní úpravou obcí, jejich postavením v rámci veřejné správy České republiky. Vysvětlila postavení obcí z hlediska samostatné a přenesené působnosti a také provázanost s krajem a státem zejména v rámci kontroly činnosti a hospodaření obcí. Následně byla v teoretické části popsána problematika voleb, se zaměřením na volby komunální. Největší pozornost pak byla věnována obecnímu rozpočtu, jeho funkcím a zásadám, které je nutné při jeho sestavování dodržovat. S použitím platných zákonných předpisů a odborné literatury byly podrobně analyzovány jednotlivé složky rozpočtu. V závěru teoretické části byly vysvětleny základní pojmy související s rozpočtem jako např. rozpočtové opatření, střednědobý výhled rozpočtu nebo závěrečný účet.

Úvod praktické části práce byl zaměřen na stručnou charakteristiku města Bělá pod Bezdězem z hlediska geografického, demografického a historického. Dále byly představeny řídicí orgány města, a jejich pravomoci. V navazující části práce byly zobrazeny výsledky komunálních voleb v letech 2010, 2014 a 2018. Následně byly zhodnoceny schválené rozpočty v návaznosti na politické složení zvolených zastupitelstev v příslušných letech. Rozpočty jednotlivých volebních období byly podrobeny obsahové a finanční analýze, zejména pak srovnání schválených rozpočtů oproti skutečnému plnění, vývoji salda rozpočtů a porovnání příjmů a výdajů. Zdrojem dat byly sekundární zdroje v podobě účetních výkazů let 2011-2022.

V závěrečné zhodnocení výsledků práce pak byla shrnuta zjištění plynoucí z výsledků analýzy, která jsou za pomoci primárního zdroje informací (ústního sdělení zaměstnance městského úřadu v Bělé) zapracována do celkového kontextu politického dění ve městě. Dále bylo zhodnoceno finanční hospodaření města, byly vyzdvihnuty kladné stránky hospodaření a navržena doporučení pro jeho zlepšení.

Při posuzování rozpočtů v rámci jednotlivých volebních období, kdy se politické rozložení sil v zastupitelstvu střídalo, nebyl potvrzen vliv politického rozložení sil v zastupitelstvu na podobu rozpočtu. Politické rozložení sil v zastupitelstvu Města Bělá pod Bezdězem nemělo na podobu rozpočtu rozhodující vliv.

7 Seznam použitých zdrojů

Použitá literatura:

ČERNOHORSKÝ J., TEPLÝ, P. 2011. Základy financí. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-7463-3.

ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. 2010. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3061-5.

KRAFTOVÁ I. 2002. Finanční analýza municipální firmy. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-778-2.

KRBOVÁ J. 2017. Strategické plánování ve veřejné správě. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7552-597-1.

MÁČE M. 2018. Finanční účetnictví veřejného sektoru. Praha: GRADA Publishing, a. s. ISBN 978-80-271-2002-4.

OTRUSINOVÁ, M., KUBÍČKOVÁ, D. 2011. Finanční hospodaření municipálních účetních - po novele zákona o účetnictví. Praha : H. C. Beck. ISBN 978-80-7400-342-4.

PAVLÍK M. a kolektiv. 2014. Jak úspěšně řídit obec a region. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-5256-3.

PEKOVÁ, J. 2011. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-614-1.

PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. 2015. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5922-7.

RŮČKOVÁ P. 2021. Finanční analýza metody, ukazatele, využití v praxi. Praha : GRADA Publishing, 7. vyd. ISBN 978-80-271-3124-2.

ŘEZNÍČKOVÁ K. 2019. Financování a hospodaření územních samosprávných celků. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5548-8.

SVOBODA, K. 2000. Územní samospráva a státní správa: zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech: s výkladem. 1 vyd. Praha: Eurounion. ISBN 80-85858-90-8.

TOCAUER M., SCHNEIDEROVÁ I. 2019. Rozpočet a rozpočtový proces. Turnov : Acha obec účtuje. ISBN 978-80-905420-8-2.

Periodika:

Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2022. Praha: Svaz měst a obcí České republiky. ISBN 978-80-88375-17-3.

Použité zákony:

Ústava ČR, ústavní zákon 1/1993 Sb.

Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích.

Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.

Zákon č. 243/2000 Sb., zákon o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávním celkům a některým státním fondům.

Zákon č. 250/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Vyhláška Ministerstva financí ČR č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě: ve znění novely č. 56/2016 Sb. : úplné znění.

Vyhláška Ministerstva financí ČR č. 249/2022 Sb., o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.

Zákon č. 491/2001 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

Zákon č. 634/2004 Sb., zákon o správních poplatcích.

Internetové zdroje:

VOJTÍŠKOVÁ, M. Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí [online]. Zpracoval: Institut pro veřejnou správu Praha. Praha: 2020-09-22. 71 s. (PDF) [cit. 2022-12-15].

Dostupný z: <<https://www.mvcr.cz/soubor/rozpocetove-hospodareni-pro-zastupitele-obci.aspx>>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, Státní rozpočet v kostce [online]. Zpracoval: MF ČR – sekce veřejné rozpočty. Praha: 2022-06-07. 56 s. (PDF) [cit. 2023-03-01]. Dostupný z: <<https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2022-47759>>.

MINISTERSTVO VNITRA ČR, Kontrola a dozor výkonu samostatné a přenesené působnosti svěřené orgánům územních samosprávných celků [online]. Zpracoval: odbor veřejné správy, dozoru a kontroly MV ČR. Praha: 2014-08-19. 47 s. (PDF) [cit. 2022-12-17]. Dostupný z: <<https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-ke-kontrolle-a-dozoru-usc-pdf.aspx>>.

MINISTERSTVO VNITRA ČR, Přehled termínů a lhůt pro komunální volby 2022 [online]. Zpracoval: Ministerstvo vnitra ČR. Praha: 2022-08-02. 6 s. (PDF) [cit. 2022-12-17]. Dostupný z: <<https://www.mvcr.cz/volby/soubor/prehled-terminu-a-lhut-pro-komunalni-volby-v-roce-2022.aspx>>.

Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-243#p6>

Oficiální stránky Českého statistického úřadu: www.csu.cz

Oficiální stránky Města Bělá pod Bezdězem: www.mubela.cz

Oficiální stránky Ministerstva financí ČR: www.mfcr.cz

Ústní a písemná sdělení:

KREJČÍKOVÁ, M. referent správního odboru Městského úřadu Bělé pod Bezdězem, 2022.

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1: Úhrnná bilance příjmů a výdajů státního rozpočtu 2022	23
Obrázek 2: Struktura rozpočtu	27

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1: Průměrný rozpočet ve volebním období 2010-2014 (v tis. Kč)	50
Tabulka 2: Průměrný rozpočet ve volebním období 2015-2018 (v tis. Kč)	55
Tabulka 3: Průměrný rozpočet ve volebním období 2019-2022 (v tis. Kč)	59

8.3 Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v období 2011-2022	45
Graf 2: Vývoj schváleného salda v období 2011-2014 (v tis. Kč)	51
Graf 3: Vývoj skutečného salda v období 2011-2014 (v tis. Kč)	52
Graf 4: Struktura výdajů v období 2011-2014 (v tis. Kč)	52
Graf 5: Struktura příjmů v období 2011-2014 (v tis. Kč)	53
Graf 6: Vývoj schváleného salda v období 2015-2018 (v tis. Kč)	55
Graf 7: Vývoj skutečného salda v období 2015-2018 (v tis. Kč)	56
Graf 8: Struktura výdajů v období 2015-2018 (v tis. Kč)	57
Graf 9: Struktura příjmů v období 2015-2018 (v tis. Kč)	57
Graf 10: Vývoj schváleného salda v období 2019-2022 (v tis. Kč)	60
Graf 11: Vývoj skutečného salda v období 2019-2022 (v tis. Kč)	61
Graf 12: Struktura výdajů v období 2019-2022 (v tis. Kč)	61
Graf 13: Struktura příjmů v období 2019-2022 (v tis. Kč)	62

8.4 Seznam použitých zkratk

ACF – autarkie na příjmově výdajové bázi
AHV-HČ – autarkie na výnosově nákladové bázi
Bělá – Bělá pod Bezdězem
BV – běžné výdaje
ČR – Česká republika
ČSSD – Česká strana sociálně demokratická
DP – daňové příjmy
DPFO – daň z příjmů fyzických osob
DPH – daň z přidané hodnoty
DPPO – daň z příjmů právnických osob
DR – debt ratio
DSO – dobrovolný svazek obcí
DzNV – daň z nemovitých věcí
F – financování
FÚ – finanční úřad
HČ – hlavní činnost
KP – kapitálové příjmy
KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
KSF – koeficient samofinancování
KÚ – krajský úřad
KV – kapitálové výdaje
MěÚ – městský úřad
MF ČR – Ministerstvo financí České republiky
MP – místní poplatek
MŠ – mateřská škola
NP – nedaňové příjmy
NV – neinvestiční
Občané – Občané za rozvoj a budoucnost města
ODS – Občanská demokratická strana
p.o. – příspěvkové organizace
PT – přijaté transfery (dotace)
SP – správní poplatek
s.r.o. – společnost s ručením omezeným
UpCKnaVK – ukazatel podílu cizího kapitálu na vlastním kapitálu
ÚSC – Územně samosprávný celek
VH – výsledek hospodaření
ZŠ – základní škola
ZUŠ – základní umělecká škola

Přílohy

Příloha č.1 – Upravený výkaz pro hodnocení plnění rozpočtů 2011-2014 (v tis. Kč)

Třídy	2011		2012		2013		2014	
	Schválená výše	Plnění k 31.12.	Schválená výše	Plnění k 31.12.	Schválená výše	Plnění k 31.12.	Schválená výše	Plnění k 31.12.
Daňové příjmy	60610	48741,75	51800	48812,9	61 125,00	62314,8	61818	74840,2
Nedaňové příjmy	5258	5886,9	5140	5498,4	4580	6049,1	5373	7906,8
Kapitálové příjmy	800	305,9	700	285,9	2030	312,1	90	157,8
Přijaté dotace	7149,3	23428,2	9219,3	20370	9259,3	18353,7	8377,4	42573,9
	73817,3	78362,75	66859,3	74967,2	76 994,30	87029,7	75658,4	125478,7
Běžné výdaje	63 590,30	62932,1	63883,3	65696,1	69751,8	71774,9	70269,6	64490,8
Kapitálové výdaje	23 407,00	26703,1	17565,6	23112	12470	16437,2	11262	36988
	86 997,30	89635,2	81448,9	88808,1	82221,8	88212,1	81531,6	101478,8
Financování	13180	11272,4	14859,75	13840,75	5227,5	1182,4	5873	-23999,9

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC a DSO Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

Příloha č.2 – Upravený výkaz pro hodnocení plnění rozpočtů 2015-2018 (v tis. Kč)

Třídy	2015		2016		2017		2018	
	Schválená výše	Plnění k 31.12.	Schválená výše	Plnění k 31.12.	Schválená výše	Plnění k 31.12.	Schválená výše	Plnění k 31.12.
Daňové příjmy	65611	71833,4	66951	75448	63 041,00	72660,9	73911	78458,6
Nedaňové příjmy	4768	7492,3	5098	8201,5	5292	8084,5	5413	9071,8
Kapitálové příjmy	1340	1342,5	0	328,1	600	288,2	0	3326,7
Přijaté dotace	3892,8	15061,3	7930	9510,3	13355	18723,4	11130	15539,6
	75611,8	95729,5	79979	93487,9	82 288,00	99757	90454	106396,7
Běžné výdaje	71 101,50	67518,7	71819	67377,4	84955	72648,7	87171	76643,6
Kapitálové výdaje	18 880,00	18298,6	16610	7056,6	26660	18640,6	40651	23055,8
	89 981,50	85817,3	88429	74434	111615	91289,3	127822	99699,4
Financování	14369,7	-9912,3	8450	-19053,8	29327	-8467,7	37368	-6697,4

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC a DSO Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

Příloha č.3 – Upravený výkaz pro hodnocení plnění rozpočtů 2019-2022 (v tis. Kč)

Třídy	2019		2020		2021		2022	
	Schválená výše	Plnění k 31.12.	Schválená výše	Plnění k 31.12.	Schválená výše	Plnění k 31.12.	Schválená výše	Plnění k 31.12.
Daňové příjmy	78366	83351	78231	80644,1	78 336,00	88365,5	81608	101333,7
Nedaňové příjmy	5583	8296,1	5703	8168,7	6131,8	7094,7	7287	10260,2
Kapitálové příjmy	5000	8348,3	12600	12183,2	50	1807,5	0	6042
Přijaté dotace	9380	10440	10380	15366,9	8450	17075,2	20570	34738,7
	98329	110435,4	106914	116362,9	92 967,80	114342,9	109465	152374,6
Běžné výdaje	82 776,00	74535,5	93482	41105,4	95461,2	92377,3	104224,7	98503,9
Kapitálové výdaje	41 080,00	13263,1	63850	46718,6	30965,2	28785,3	52487,2	61819,3
	123 856,00	87798,6	157332	87824	126426,4	121162,6	156711,9	160323,2
Financování	25527	-22636,8	50418	-28539	33458,5	6819,6	47246,9	7948,5

Zdroj: Výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů ÚSC a DSO Bělé pod Bezdězem, vlastní zpracování

Příloha č.4 – Upravená rozvaha (v tis. Kč)

Položka rozvahy	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
celková pasiva	642	571	581	610	700	715	733	745	781	781	757	780
vlastní kapitál	425	796	667	755	822	127	840	017	777	922	472	279
cizí kapitál	621	561	571	600	681	696	708	724	755	763	742	753
DI.úvěry Su 451	450	876	594	172	468	011	839	678	763	491	696	338
	20		10	10	19	19	25	20	26	18	14	26
	975	9 920	073	583	354	116	001	339	014	431	776	941
	0	0	0	1096	10829	8629	16612	11907	7366	2977	599	0

Zdroj: Rozvahy města Bělá pod Bezdězem, vlastní zpracování

Příloha č.5 – Vypočtené hodnoty ukazatelů zadluženosti

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
DR	0,0326	0,0173	0,0173	0,0173	0,0276	0,0267	0,0341	0,0273	0,0333	0,0236	0,0195	0,0345
KSF	0,9674	0,9827	0,9827	0,9827	0,9724	0,9733	0,9659	0,9727	0,9667	0,9764	0,9805	0,9655
UpCKnaVK	0,0338	0,0177	0,0176	0,0176	0,0284	0,0275	0,0353	0,0281	0,0344	0,0241	0,0199	0,0358

Zdroj: Rozvahy města Bělá pod Bezdězem, vlastní zpracování

Příloha č.6 – Upravený výkaz zisku a ztráty (v tis. Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Výnosy z hl.č.	63	67	82	103	88	92	93	95	107	122	107	127
	505	813	141	294	511	278	462	756	663	707	627	785
Náklady z hl.č.	58	76	78	72	77	78	80	83	83	106	110	109
	437	804	604	115	993	179	292	986	686	767	648	970

Zdroj: Výkazy zisku a ztráty města Bělá pod Bezdězem, vlastní zpracování

Příloha č.7 – Vypočtené hodnoty ukazatele autarkie

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A HV-HČ	108,67	88,29	104,50	143,24	113,49	118,03	116,40	114,01	128,65	114,93	97,27	116,20

Zdroj: Výkazy zisku a ztráty města Bělá pod Bezdězem, vlastní zpracování